

6284 SAYILI KANUNA GÖRE KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ TEDBİRLER

According to the Law No 6284 Protective and Preventive Measures

Mehmet GÜNAY*

ÖZET

Aile içi ve kadına karşı şiddete adil, etkili ve hızlı çözüm bulmak amacıyla uluslararası alandaki düzenlemelere paralel olarak hazırlanan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 20/03/2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu çalışmada, 6284 sayılı Kanun'da düzenlenen koruyucu ve önleyici tedbirler ayrıntılarıyla incelenmiştir. İlk olarak koruyucu ve önleyici tedbirlerin Kanun'da düzenlenme şekli ve niteliği ile öngörülen tedbirlerden kimlerin faydalanabileceği değerlendirilmiştir. Daha sonra koruyucu ve önleyici tedbir türlerinin neler olduğu, aile mahkemesi hâkimi, mülki amir ve kolluk amiri tarafından hangi koruyucu ve önleyici tedbir türlerine hükmedilebileceği ele alınmıştır. Koruyucu ve önleyici tedbir kararları verilirken dikkat edilecek esas ve usullerin neler olduğu, kesinleşen koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının takip ve uygulanmasının ne şekilde yapılacağı konuları üzerinde de durulmuştur. Son olarak şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişiler hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının ihlal edilmesi halinde uygulanacak zorlama hapsi yaptırımı ve bu yaptırımın infazının ne şekilde yapılacağı ele alınmıştır. Ayrıca koruyucu ve önleyici tedbirler hakkında inceleme ve değerlendirmeler yapılırken Kanun'un yeni olması nedeniyle uygulamada karşılaşılabilecek muhtemel problemler ve çözüm yollarına da değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aile, aile içi şiddet, şiddet, şiddet uygulayan, şiddet mağduru, kadına karşı şiddet, koruyucu tedbir, önleyici tedbir, takip mağduru, zorlama hapsi

ABSTRACT

Law on Protection of Family and Prevention of Violence Against Woman, act number 6284, which is prepared parallel to international regulations on this field and with the sole aim of finding effective, expeditious and fair solutions to relevant problems such as domestic violence and violence against woman, went into effect on 20/03/2012. In this study protective and preventive measures which are provided by said law analysed in detail. As a start, issues such as; how are protective and

* Nizip Cumhuriyet Başsavcısı, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi -m_mgunay@hotmail.com

preventive measures regulated formally by law and nature of measures, who would benefit from them, evaluated. Afterwards matters such as; type of preventive and protective measures and who can wield them, e.g. family court judge, local administrative authority, in exceptional situations law enforcement officers, are handled. Substantive and procedural issues related to deciding on preventive and protective measures, how they are going to be applied and supervised thoroughly examined. Lastly, in case of possible or actual violation of this law, how compulsive imprisonment and its execution will be carried out against transgressors of relevant measure. Additionally, whilst measures being analysed and assessed, possible problems which can be arised during the process of implementation due to the fact that the law is a novelty, and their solutions are dealt with.

Keywords; Family, domestic violence, violence, violator, victim of violence, violence against woman, protective measure, preventive measure, compulsive imprisonment,

GİRİŞ

Şiddet olgusu, insanlığın yaratılışından itibaren farklı şekil ve uygulamış biçimleriyle her zaman var olmuştur. Devletler de olumsuz sosyal sonuçlar doğuran şiddet olgusuyla sürekli mücadele etmiştir. Ancak, son yıllarda şiddetin aile yaşamı içerisinde bireylere ve aile yaşamı dışında kadınlara karşı artış göstermesi toplumlar açısından tehlikeli sonuçlar doğurmaya başlamıştır. Bu gelişmeler üzerine aile içi şiddetin ve kadına karşı şiddetin önlenmesi ve her türlü koruyucu tedbirin alınması amacıyla uluslararası ve ulusal düzeyde bir takım çalışmalar yapılmıştır.

Uluslararası düzeyde yapılan ilk çalışmalardan bir tanesi kadınların insan hakları bildirisi olarak anılan¹ ve 1 Mart 1980 tarihinde üye ülkelerin imzasına açılan, Türkiye'nin de 1985 yılından itibaren taraf olduğu “Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi”dir(CEDAW). Bu sözleşme ile kadınlara bütün alanlarda medeni durumlarına bakılmaksızın insan hakları ve temel özgürlüklerin tanınması, bu hak ve özgürlüklerin kullanılmasını engelleyen ayırım, mahrumiyet veya kısıtlamaların ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Uluslararası alanda yapılan önemli çalışmalardan bir diğeri de, üye devletlerin katılımı ile 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul’da imzalanan ve Türkiye’nin de onayladığı² “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin

¹ MOROĞLU, Nazan, Kadınların İnsan Hakları Bildirisi Ve Ek İhtiyari Protokol, Aralık-2002, [http://www.turkhukuk sitesi.com ,\(02/02/2012\).](http://www.turkhukuk sitesi.com ,(02/02/2012).)

² 24/05/2011 tarih ve 6251 sayılı Kanun’la onaylayarak uygun bulunan Sözleşme, 29/11/2011 tarih ve 28127 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi”dir. Bu sözleşmeyle de kadınların her türlü şiddetten korunması, aile içi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi, şiddet mağdurlarının korunması için uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Belirttiğimiz sözleşmeler dışında aile içi şiddeti ve kadına karşı şiddeti konu alan benzer uluslararası sözleşme ve protokoller yapılarak tavsiye kararları alınmıştır.

Ülkemizde de aile içi şiddete ve kadına karşı şiddete çözüm bulmak amacıyla uluslararası alandaki düzenlemelere paralel olarak bir takım özel kanuni düzenlemeler yapılmıştır. İlk olarak, aile yaşamı içerisinde ortaya çıkan ve “*aile içi şiddet*” olarak nitelendirilen aile bireylerinin birbirlerine karşı uyguladıkları şiddet olaylarının çözümü konusunda 14/01/1998 tarih ve 4320 sayılı “*Ailenin Korunmasına Dair Kanun*” çıkarılmıştır. Aile içi şiddet kavramının ilk kez kullanıldığı bu Kanun’da, aile yaşamı içinde yaşanan insan onuru ile bağdaşmayacak derecede kötü muamelelerin ve şiddetin önlenmesi amacıyla Türk Medeni Kanunu’nda düzenlenen genel tedbirlerden ayrı bir takım özel tedbirler öngörülmüştür.

4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’un yürürlüğe girmesinden sonra uygulamadan kaynaklanan tereddütlerin oluşması ve kapsamı noktasında eleştiriye uğraması nedeniyle, 26/04/2007 tarih ve 5636 sayılı Kanun ile 4320 sayılı Kanun’da önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerle 4320 sayılı Kanun’un kapsamı fiilen birlikte yaşamayan bir kısım aile bireylerini de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Ayrıca 4320 sayılı Kanun’un uygulanmasına yönelik aksaklıkların giderilmesi amacıyla yönetmelik çıkarılacağı hüküm alınmış ve 01/03/2008 tarihinde Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur.

Aile içi ve kadına karşı şiddetin önlenmesine ve şiddet mağdurlarının korunmasına yönelik yükümlülük doğuran uluslararası sözleşmelere ve 4320 sayılı özel Kanun’a rağmen ülkemizde, aile içinde bireylere, aile dışında kadınlara ve çocuklara karşı şiddetin cinayetlere varacak şekilde her geçen gün tırmanış göstermesi şiddetin önlenmesi konusunda günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilecek daha etkin ve ciddi adımlar atılması zorunluluğunu ortaya koymuştur.

Tüm bu zorunluluklardan hareketle, aile bireylerinin, kadınların, çocukların ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin adil, etkili ve

süratli bir şekilde korunması, şiddetin önlenmesi için alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasların ayrıntılı olarak belirlenmesi amacıyla geniş bir katılımcı kitlesinin görüşü³ alındıktan sonra 08/03/2012 tarih ve 6284 sayılı “*Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*” kabul edilerek yürürlüğe⁴ girmiştir. 6284 sayılı Kanun’un uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında yürürlükte bulunan ulusal mevzuatın yanı sıra Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin de esas alınacağı vurgulanmıştır. Ayrıca, önceki düzenlemelere yönelik eleştiriler de dikkate alınarak Kanun’un amacı, kapsamı, alınabilecek koruyucu ve önleyici tedbirler ile kurumların yetki ve sorumlulukları ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir.

Çalışmamızda, yeni yürürlüğe giren 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da düzenlenen koruyucu ve önleyici tedbirlerin düzenlenme şekli ve niteliği, tedbir kararlarından yararlanabilecek kişileri, tedbir kararlarının türleri, tedbir kararlarının verilmesi usulü, uygulanması ile tedbir kararlarına aykırılığın yaptırım konularını inceleyeceğiz.

I. KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ TEDBİRLERİN 6284 SAYILI KANUNDA DÜZENLENME ŞEKLİ VE NİTELİĞİ

650

6284 sayılı Kanun’da, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerle ilgili koruyucu tedbirler ve bu kişilere şiddet uygulayan veya şiddet uygulama ihtimali bulunan kişilerle ilgili önleyici tedbirler ayrı ayrı maddelerde düzenlenmiştir⁵. Diğer bir ifadeyle, tedbirler korunan kişilerle ilgili koruyucu tedbirler ve şiddet uygulayanlarla ilgili önleyici tedbirler olmak üzere ikili bir ayırıma tabi tutulmuştur.

6284 sayılı Kanun’da düzenlenen koruyucu ve önleyici tedbirler, geçici hukuki koruma tedbiri niteliğindedir. Ancak, 6284 sayılı Kanun’da

³ 6284 sayılı Kanun, hazırlık aşamasında geniş bir kesim tarafından tartışılmıştır. Özellikle kadın örgütleri Kanun’un hazırlanmasında aktif olarak rol almıştır. 242 kadın örgütü “*Şiddete Son Platformu*” çatısı altında bir kanun metni üzerine çalışma yürütüp taleplerini ortaklaştırarak Aile ve Soysa Politika Bakanlığı ile müzakere edilmiştir. ŞENER, Ülker, 6284 sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Ne Getiriyor? TEPAV, Değerlendirme Notu, Mart-2012.

⁴ 20/03/2012 tarih ve 28239 Sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁵ Mülga 4320 sayılı Kanunda sadece şiddet uygulayanlar hakkında uygulanacak önleyici tedbirler düzenlenmişti. Şiddete uğrayan kişiler yönünden her hangi bir koruyucu tedbir öngörülmemiştir.

düzenlenen ve geçici hukuki koruma niteliğindeki tedbirler, HMK ve TMK'da düzenlenen geçici hukuki koruma niteliğindeki tedbirlerinden farklı özelliklere sahiptir⁶. Öncelikle amaç yönünden farklılık vardır. 6284 sayılı Kanun'da öngörülen geçici hukuki koruma tedbirlerinin amacı aile içinde aile bireylerine ve aile dışında kadınlara ve çocuklara karşı şiddeti önlemek olduğu halde HMK ve TMK'da düzenlenen geçici hukuki koruma tedbirlerinin böyle bir amacı yoktur. TMK'nın 161-163 maddelerinde düzenlenen geçici hukuki koruma tedbirleri genel anlamda aile birliğini korunmasını, HMK'nın 389 ve devamı maddelerinde düzenlenen geçici hukuki koruma tedbirleri ise, dava konusu hak ve alacağın korunmasını amaçlamaktadır⁷. 6284 sayılı Kanun'da düzenlenen geçici hukuki koruma tedbiri kararlarının, itiraz kanun yoluna tabi olması temyiz kanun yoluna tabi olmaması, bu tedbirleri diğer kanunlarda düzenlenen geçici hukuki koruma tedbirlerinden ayıran diğer bir husustur. Yine, 6284 sayılı Kanuna göre şiddet ve şiddet tehlikesinin varlığı halinde herkes tarafından geçici hukuki koruma tedbiri alınması talep edilebilirken, diğer geçici hukuki koruma tedbirleri sadece hak sahibi tarafından talep edilebilir⁸. Ayrıca, 6284 sayılı Kanun'da yer alan tedbirlere niteliğine göre hâkim, mülki amir ve istisnai hallerde kolluk amiri tarafından hükmedilebilirken diğer kanunlarda yer alan geçici hukuki koruma tedbirlerine sadece hâkim tarafından hükmedilebilir.

6284 sayılı Kanun'da düzenlenen ve geçici hukuki koruma niteliğinde olan tedbir kararları kısa sürelidir. Sürekli sonuç doğuran nihai nitelikte kararlar değildir. Hâkimin, mülki amirin veya kolluk amirinin takdiri ile belirlenen sürede geçerlidir(m.8). Alınan tedbir kararları hızlı ve basit bir incelemeyle alınır. Tedbir kararları zorlayıcı ve bağlayıcıdır⁹. Özellikle önleyici nitelikteki tedbirin şiddet uygulayan tarafından ihlali zorlama hapsi yaptırımına bağlanmıştır(m.13).

⁶ **TİĞLİ**, Hüseyin, Ailenin Korunmasına Dair Kanun'da Yer Alan Tedbirler Ve Bunların Uygulanması, TAAD, C.1, Y.2, S.5, Nisan-2011, s.506-507.

⁷ **TEMEL**, Muhammet Zeki, Aile Mahkemelerinin Kuruluşu ve Yargılama Usulü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara-2007, s.182-184.

⁸ **UÇAR**, Mehmet Ali, Aile İçi Şiddet Ve Aile Koruma Yasası, Ankara 2003, s.155-156.

⁹ **PEKCANİTEZ**, **Hakan**, **ATALAY**, Oğuz, **ÖZEKES**, Muhammet, Medeni Usul Hukuku, Ankara-2005, s.580.

II. KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ TEDBİRLERDEN YARARLANABİLECEK KİŞİLER

A. GENEL OLARAK

Yürürlükten kaldırılan 4320 sayılı Kanun'da aile içi şiddetin mağduru olup korunmadan yararlanabilecek kişiler, eşler, çocuklar, aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireyleri, mahkemece ayrılık kararı verilenler, yasal olarak ayrı yaşama hakkı olanlar veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayanlar olarak sıralanmıştı. Görüldüğü üzere eski kanunda koruyucu ve önleyici tedbirlerden yararlanabilecek kişiler sadece aile bireyleri ile sınırlı tutulmuştu. 6284 sayılı Kanun'la koruyucu ve önleyici tedbirlerden yararlanabileceklerin kapsamı aile dışına çıkılmak suretiyle genişletilmiştir. Yeni Kanun, aile içi şiddet mağduru olan kişilerin yanında aile dışında şiddet mağduru olan kadınları, çocukları ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişileri de koruma kapsamı içine almıştır(m.1).

B. KADINLAR

Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, 6284 sayılı Kanun'da düzenlenen koruyucu ve önleyici tedbirlerden faydalanabilecektir.(m.3, 4, 5). Burada kadının evli, bekâr, boşanmış veya 18 yaşından küçük olması ya da şiddetin aile içinde veya aile dışında olması, tedbirlerden faydalanması açısından bir önemi yoktur.

Gerek özel gerekse kamu alanında sırf kadın oldukları için veya cinsiyete dayalı bir ayrımcılık nedeniyle kendilerine fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar ve acı verilmesi sonucunu doğuracak tüm şiddet eylemlerine(m.2/1ç) maruz kalan her kadın koruyucu ve önleyici tedbirlerden yararlanabilecektir. Bu kapsamda kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan ve kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen özel tedbirlerin ayrımcılık olarak yorumlanamayacağı da hüküm altına alınmıştır(m.1/2ç).

6284 sayılı Kanun'da "*Şiddete uğrayan veya uğrama ihtimali bulunan kadınların....*" denilmek suretiyle kapsamın geniş bir çerçeve ile ifade edilmesi olumlu bir tanımlama sayılmakla birlikte bu kapsamın lezbiyen, biseksüel gibi bireyleri kapsayıp kapsamadığı hâkimlerin iyi niyetli iradesine ve yorumuna bırakılması yönünden eleştirilmektedir¹⁰.

¹⁰ ŞENER, Değerlendirme Notu, Mart-2012.

C. ÇOCUKLAR

6284 sayılı Kanun'da şiddet olarak nitelenen tutum ve davranışlara doğrudan veya dolaylı olarak maruz kalan ya da kalma tehlikesi bulunan çocuklar da koruyucu ve önleyici tedbirlerden faydalanabilecektir(m.3,4,5). Çocukların koruma altına alındığı 6284 sayılı Kanun'da çocuk deyiminden ne anlaşılması gerektiği hususunda bir açıklama yer almamıştır. Ancak, 5237 sayılı TCK'nın "Tanımlar" başlıklı 6/1b. maddesinde çocuk deyiminden henüz on sekiz yaşını doldurmamış kişinin, 5395 sayılı ÇKK.'nin "Tanımlar" başlıklı 3/1a. maddesinde ise çocuk deyiminden daha erken yaşta ergin olsa bile on sekiz yaşını doldurmamış kişinin anlaşılacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla TCK ve ÇKK.'da yapılan tanımlamalardan hareketle daha önce ergin olsa bile henüz on sekiz yaşını doldurmamış bütün bireyler, 6284 sayılı Kanun'da belirtilen çocuk kapsamında kalacak ve haklarında koruyucu ve önleyici tedbirlere hükmedilebilecektir.

D. AİLE BİREYLERİ

Aile bireyleri de 6284 sayılı Kanun'da öngörülen koruyucu ve önleyici tedbirlerden faydalanabilecek kişiler arasında yer almaktadır.(m.3,4,5). 6284 sayılı Kanun'da "aile"¹¹ ve "aile bireyleri" kavramları kullanılmasına rağmen bu kavramların tanımlarına ve ailenin hangi bireylerden oluştuğuna yer verilmemiştir. Dolayısıyla kimlerin "aile bireyi" sıfatıyla koruyucu ve önleyici tedbirlerden faydalanabileceği Kanun'un metninden açıkça anlaşılmamaktadır. Ancak, 6284 Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 2/1b. maddesinde yer alan "Ev içi şiddet: Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti, ifade eder" şeklindeki "ev içi şiddet" tanımından ve bu Kanun'un uygulanmasında esas alınacağı belirtilen Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin "Tanımlar" başlıklı 3/b maddesinde yer alan "aile içi şiddet, eylemi gerçekleştiren, mağdurla aynı ikametgâhı paylaşmakta

¹¹ "Aile" kavramının ne olduğu, ailenin hangi bireylerden oluştuğu hususu TMK'da farklı şekillerde ele alınmıştır. TMK'nın bazı maddelerinde aile kavramı dar yorumlanarak ailenin sadece eşlerden oluşan birliği ifade ettiği, bazı maddelerinde aile kavramı geniş yorumlanarak ailenin eş ve çocuklardan oluşan birliği, bazı maddelerinde ise, eş ve çocuklarla birlikte aynı çatı altında yaşayan kan bağıyla bağlı hısımlar, kayın hısımları ve bir sözleşme ilişkisi sebebiyle ailenin yanında işçi, çırak, bahçıvan, şoför, hizmetçi, dadi, bekçi gibi çalışanları da kapsayan kişilerin oluşturduğu birlik olarak kabul etmiştir. Ayrıntılı bilgi için bakınız **TİĞLİ**, s.490.

olsun veya olmasın veya daha önce paylaşmış olsun veya olmasın, aile içinde veya aile biriminde veya mevcut veya daha önceki eşler veya birlikte yaşayan bireyler arasında meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemleri olarak anlaşılacaktır” şeklindeki “aile içi şiddet” tanımından hareketle kimlerin aile bireyi sıfatıyla tedbirlerden faydalanabileceğini belirleyebiliriz. Şöyle ki, şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile içinde veya aile biriminde şiddet mağduru olan kişilerin, evli veya daha önce boşanmış olan şiddet mağduru eşlerin, birlikte yaşayan şiddet mağduru bireyler ile aile mensubu sayılan diğer şiddet mağduru kişilerin aile bireyi sıfatıyla koruyucu ve önleyici tedbirlerden faydalanabilecek kişiler kapsamında kaldığını söyleyebiliriz.

Görüldüğü üzere, 6284 sayılı Kanun’da geçmişteki eleştiriler de dikkate alınarak aile bireyi sıfatının kapsamı geniş tutulmuş ve aile içi şiddetin tüm mağdurlarının şiddete karşı korunması amacıyla faydalanabilecek kişiler yönünden farklı kıstaslar benimsenmiştir. Bu kıstasları, aynı hane paylaşılmasa da aynı hanede veya ailede, aynı hane paylaşılmasa da aile mensubu sayılan kişiler arasında ve aynı haneyi paylaşan bireyler arasında olmak üzere üç şekilde ifade edebiliriz. Belirlenen kıstasları örnek vermek suretiyle somutlaştıracak olursak aynı hanede veya aile biriminde yaşamasa da eşler arasında, anne, baba, üst soylar, çocuklar ve üvey evlat arasında, eşlerden birinin vesayeti veya koruması altında olan kişiler arasında, kan bağı veya kayın hısımlığı ile akraba olunması nedeniyle aile mensubu sayılan amca, hala, dayı, teyze, kayın birader gibi kişiler arasında, boşanmış veya fiilen ayrılmış eşler arasında, fiilen aynı hanede evlilik bağı olmaksızın birlikte¹² yaşayan kişiler arasında gerçekleşen her türlü şiddet eyleminde şiddet mağduru olan kişiler aile bireyi sıfatına sahip olacaktır.

¹² 4320 sayılı Kanun’da yer alan koruyucu tedbirler evlilik birliği içinde yaşayan eşler, çocuklar ve aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerini kapsamaktaydı. Boşanmış eşler arasında veya halk arasında “*imam nikâhlı*” birliktelik olarak ifade edilen evlilik bağı olmaksızın yaşanan fiili birliktelikler sırasında gerçekleşen şiddet eylemlerinde şiddet mağduru, aile bireyi sıfatına sahip olmadığı gerekçesiyle koruma dışında bırakılmıştı. Yargıtay’da bu kişiler hakkında tedbir kararı verilemeyeceği yönünden kararlar vermişti. Ancak, 4320 sayılı Kanun’un geniş yorumlanması gerektiğinden hareketle boşanmış veya nikâhsız birlikte yaşayan şiddet mağdurlarının da korumadan faydalanması gerektiği şeklinde farklı görüşlerde dile getirilmiş ve yerel mahkemelerde bu yönde kararlar verilmişti. Ayrıntılı bilgi için bkz. **KARINCA**, Eray, Boşanmış veya Nikâhsız Birliktelik Yaşayan Kadının 4320 sayılı Kanun Kapsamında Korunması, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Temmuz 2010, Yıl:1, Sayı:2 s.507-528; **TİĞLİ**, s.492-493. **ATEŞ**, Mustafa, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Bu Kanundaki Değişiklikler Üzerine Düşünceler, Ankara Barosu Dergisi, Y.2007, S.3, s.162.

6284 sayılı Kanun'un uygulanması sırasında şiddet mağdurunun aile bireyi sıfatına sahip olup olmadığı konusunda tereddüt oluşsa bile, şiddet uğrayan veya şiddete uğrama ihtimali bulunan mağdurun kadın veya çocuk olması halinde bu kişilerin “kadın” veya “çocuk” sıfatıyla da koruyucu ve önleyici tedbirlerden faydalanabileceğini düşündüğümüzde oluşacak bu tereddüt pratikte bir anlam ifade etmeyecektir¹³. Zira Kanun sadece aile bireylerini değil aile bireyleri dışında çocukları, kadınları ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişileri de koruma kapsamına aldığından şiddet mağdurunun bu sınıflardan birine sahip olması tedbirlerden faydalanması için yeterli olacaktır.

Aile bireyi sıfatıyla korumadan faydalanabilecek kişinin cinsiyeti ve şiddetin kimden geldiği önemli değildir. Şiddet, kocadan kadına, kadından kocaya, anne-babadan çocuğa, çocuktan anne-babaya şeklinde gerçekleşebilir. Bütün bu hallerde şiddet mağdurunun cinsiyeti ne olursa olsun 6284 sayılı Kanun kapsamında koruyucu ve önleyici tedbirlerden faydalanabilecektir.

E. TEK TARAFLI ISRARLI TAKİP MAĞDURLARI

Şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan tek taraflı ısrarlı takip mağduru kişiler de koruyucu ve önleyici tedbirlerden faydalanabilecektir(m.3,4,5). 6284 sayılı Kanun'unda tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarının korumadan faydalanacağını belirtmesine rağmen Kanun'un ne metninde ne de gerekçesinde “*tek taraflı ısrarlı takip mağduru*” ifadesinden kimlerin anlaşılacağı ve hangi eylemlerin tek taraflı ısrarlı takip sayılacağı hususunda bir açıklama yapılmıştır. Gerek TCK'da gerekse diğer özel ceza kanunlarında “*tek taraflı ısrarlı takip*” ifadesinin kullanılmayışı böyle bir ifadenin tanımının yapılmasını ve kapsamının belirlenmesini daha da zorlaştırmaktadır. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin 34. maddesinde “*tek taraflı ısrarlı takip*” anlamına gelebilecek “*taciz amaçlı takip*” biçiminde benzer bir ifade kullanılmıştır. Sözleşmede geçen “*taciz amaçlı takip*” ifadesi, bir kişiye yönelik olarak gerçekleştirilen ve bu kişinin kendisini güvende hissetmesini önleyecek şekilde korkutacak, kasıtlı bir biçimde tekrarlanan tehditkâr davranış olarak nitelendirilmiştir. Bu nitelendirmeyi dikkate alarak “*tek taraflı ısrarlı takip*” ifadesini, her hangi bir kişiye karşı

¹³ Örneğin, boşanmış veya nikâhsız olarak birlikte yaşayan kişiler arasında gerçekleşen şiddet eylemlerinde şiddet mağdurunun kadın olması halinde bu kişi, şiddet mağduru kadın sıfatıyla korumadan yararlanacaktır.

gerçekleştirilen ve bu kişinin kendisinin tehlikede olduğunu hissettirecek şekilde korkmasını sağlayan ve kasıtlı olarak tekrarlanan her türlü davranış olarak tanımlayabiliriz.

Ülkemizde, bugüne kadar meydana gelen ve hatta ölümlle sonuçlanan bazı olayları göz önünde bulundurarak “*tek taraflı ısrarlı takip mağduru*” ifadesinden ne anlaşılması gerektiğine dair pratik sonuçlara ulaşılabilir. Örneğin, bir erkeğin duygusal yakınlık beslediği, arkadaşlık kurmak istediği veya evlenmek istediği, ancak karşılık bulamadığı bir bayana karşı belirli zaman aralıklarıyla gerçekleştirdiği ve o bayanı arkadaşlığa, cinsel birlikteliğe veya evlenmeye kabule yönelik şiddet doğuran veya doğurma ihtimali bulunan her türlü tehditkâr söz ve davranışı tekrarlaması halinde, o bayan tek taraflı ısrarlı takip mağduru olarak kabul edilebilir.

Şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişinin ısrarlı takibini hangi vasıtalarla gerçekleştirdiğinin önemi yoktur. İsrarlı takibin şiddeti doğurması veya doğurma ihtimalinin bulunması yeterlidir. İsrarlı takip, telefon açıp tehditte bulunmak, önüne çıkarak tehdit içeren sözle talebini iletmek veya her hangi bir söz söylemeden önüne çıkmak veya belirli mesafeden sürekli takip etmek şeklinde gerçekleşebilir. Burada esas almamız gereken temel kıstas tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişinin ruh dingilliğinin bozulmasıdır.

Tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişinin cinsiyeti de korumadan faydalanması açısından önemli değildir. Takip mağduru, erkek, kadın veya çocuk olabileceği gibi bu kişiye şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişi de erkek, kadın veya çocuk olabilir.

III. KORUYUCU TEDBİRLER

A. HÂKİM TARAFINDAN VERİLEBİLECEK KORUYUCU TEDBİRLER

6284 sayılı Kanun'da şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kişilerin korunmasının ve güvenliğinin sağlanması amacıyla hâkim tarafından verilebilecek koruyucu tedbir kararları sınırlayıcı olmamak üzere örneklendirme yapılmak suretiyle sayılmıştır(m.4). Hâkim, şiddet olgusu içeren somut olayın özelliğine göre Kanun'da sayılan tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun göreceği benzer tedbirlere hükmedebilecektir. Burada verilecek koruyucu tedbir kararının çeşidi ve niteliği tamamen hâkimin takdirine bırakılmıştır. Ancak hâkim,

takdir yetkisini kullanırken şiddet mağdurunun korunması amacını göz ardı etmemelidir¹⁴. Kanun'da hâkim tarafından verilebileceği öngörülen koruyucu tedbirler:

1. İşyerinin Değiştirilmesi

Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, aile bireyleri, çocuklar veya tek taraflı ısrarlı takip mağdurları çalışıyorsa, hâkim bu kişilerin şiddetten korunması amacıyla işyerinin değiştirilmesi koruyucu tedbirine hükmedebilir(m.4/1b). Zira şiddet uygulayan, mağduru baskı altında tutmak, denetlemek, korkutmak, tehdit etmek için telefon, e-mail, işyeri araçları gibi işyeri kaynaklarını kullanarak veya ziyaret yoluyla işyerlerine ulaşip mağdura şiddet uygulayabilmektedir¹⁵. Dolayısıyla işyeri kaynakları kullanılarak mağdura şiddet uygulanıyorsa veya şiddet uygulanma ihtimali varsa iş yerinin değiştirilmesi koruyucu tedbirinin uygulanması suretiyle şiddet mağduru korunmuş olacaktır.

İşyerinin değiştirilmesi koruyucu tedbirinin uygulanması, mağduru şiddetten korumanın yanında mağdurun mesleki ve kariyer yaşamının olumsuz etkilenmesi, çalışma verimliliğinin düşmesi, işveren ve çalışma arkadaşlarıyla sorunlar yaşanması, işten çıkması veya çıkarılması gibi olumsuz sonuçların¹⁶ da engellenmesine katkı sağlayacaktır.

2. Müşterek Yerleşim Yerinden Ayrı Yerleşim Yeri Belirlenmesi

Şiddet mağdurunun evli olması halinde şiddetten korunması amacıyla müşterek yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerinin belirlenmesi tedbiri de hâkimin verebileceği diğer bir koruyucu tedbirdir(m.4/1b). Müşterek yerleşim yerinden başka bir yerleşim yeri belirlenmesi tedbiri "*kişinin evli olması*" şartına bağlanması nedeniyle bu tedbire sadece aile içinde şiddete uğrayan veya uğrama ihtimali bulunan kadın veya koca hakkında hükmedilebilecektir.

Bir kişinin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yer o kişinin yerleşim yeridir(TMK. m.19/1). Bu tanımdan hareketle, şiddet mağdurunun kaldığı yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerinin belirlenmesi tedbiri, o kişiye şiddet uygulayanın bulunduğu coğrafi birimden başka bir coğrafi birimin kalma yeri olarak ayarlanması anlaşılmalıdır.

¹⁴ BEYAZIT, Özgür, BEYAZIT, Arzu, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun Üzerine Değerlendirmeler, Adalet Dergisi, S.40, Mayıs-2011, s.48-49.

¹⁵ BAKIRCI, Kadriye, Aile İçi Veya Birlikte Yaşayanlar Arasındaki Şiddete İş Hukuku Araçları İle Müdahale Edilebilir Mi? Çalışma ve Toplum Dergisi, Y.2009/2, s.113-114.

¹⁶ BAKIRCI, s.113-114.

3. Tapu Kütüğüne Aile Konutu Şerhi Konulması

Evli olan şiddet mağduru, aile konutu olarak özgülünen taşınmazın tapu kayıtlarına “*aile konutu*” şerhinin konulmasını talep ederse hâkim, malik olmayan mağdur lehine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması koruyucu tedbirine karar verebilir(m4/1c). Hâkimin bu koruma tedbirine hükmedebilmesi için 4721 sayılı Türk Medeni Kanun’un 194. maddesi düzenlenen aile konutu sayılma şartlarının oluşması ve evli olan şiddet mağdurunun aile konutu şerhinin konulmasını talep etmesi gereklidir. TMK’nın 194. maddesine göre, bir taşınmazın aile konutu sayılması için eşlerin bütün yaşam faaliyetlerini gerçekleştirdiği ve düzenli yerleşim amacıyla kullandıkları mekân olmalıdır. Eşler tarafından zaman zaman veya hafta sonu ya da yazları kullanmak amacıyla edindikleri yazlık ev, kır evi, dağ evi gibi konutlar bu madde kapsamına girmemektedir¹⁷. Dolayısıyla şiddet mağdurunun aile konutu niteliğine sahip olmayan taşınmazlar için aile konutu şerhi konulması talebi karşılanmamalıdır.

4721 sayılı TMK’nın 194. maddesinde daha önceden düzenlenen ve 6284 sayılı Kanun’da da hâkimin hükmedebileceği koruyucu tedbirler arasında yer alan tapu kayıtlarına aile konutu şerhinin konulması tedbirinin amacı aile konutunu ve bu konutla ilgili kanuni hakları koruma altına almak suretiyle ekonomik şiddeti önlemektir.

4. Kimlik ve İlgili Diğer Bilgi ve Belgelerin Değiştirilmesi

Şiddet mağduru korunan kişinin hayati tehlikesinin bulunması ve tehlikenin önlenmesi için öngörülen diğer koruyucu ve önleyici tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması durumunda hâkim, şiddet mağdurunun aydınlatılmış rızasını aldıktan sonra 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi koruyucu tedbirine karar verebilir(m.4/1ç).

5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu’nun 5. maddesinde birden çok tanık koruma tedbiri öngörülmüştür. Ancak 6284 sayılı Kanun’da, bu tedbir çeşitlerinden sadece 5/1-d bendinde düzenlenen “*Kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi ve düzenlenmesi*” tedbirine atıfta bulunulmuştur. Bu nedenle şiddet mağduru hakkında diğer şartların

¹⁷ Bkz;Başbakanlık Tapu Ve Kadastro Genel Müdürlüğü’nün 2002/7 Numaralı Genelge’sinin “Aile Konutu Şerhi” başlıklı bölümü.; VURALDOĞAN, Kemal, Ankara Barosu Kadın Hakları Merkezinin Basın Açıklaması Üzerine Bir Değerlendirme, <http://kvuraldogan.blogspot.com/2011/10/ankara-barosu-kadin-haklari-merkezinin.html> (14.10.2011)

varlığı halinde ancak kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi tedbirine hükmedilebilir. Bu tedbir, adli sicil, askerlik, vergi, nüfus, sosyal güvenlik ve benzeri bilgi ve kayıtların, nüfus cüzdanı, sürücü belgesi, pasaport, evlilik cüzdanı, diploma ve her türlü ruhsat gibi resmi belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi ile taşınır ve taşınmaz mal varlığıyla ilgili haklarını kullanmasına yönelik işlemlerin yapılması hususlarını kapsamaktadır(5726 s.K.m.5/1d).

5. Benzer Koruyucu Tedbirler

Hâkim, yukarıda sayılan koruyucu tedbirler dışında somut olayın özelliğine göre takdir hakkını kullanarak benzer koruyucu tedbirlere hükmedebilir(m.4/1). 6284 sayılı Kanun'un daha işlevsel ve etkili hale gelebilmesi, Kanun'da örnek olarak sayılmış tedbirlerin dışında başka koruyucu tedbirlerin de uygulanmasını gerektirmektedir¹⁸.

Hâkim, Kanun'da sayılmış koruyucu tedbirlerin, somut olaya uygun olmadığı veya şiddet mağdurunun korunmasına katkı sağlamayacağı düşüncesinde ise, korumayı gerçekleştirecek başka tedbirlere hükmetmek zorundadır. Benzer başka tedbirler, hâkimin somut olayın özelliğine göre tamamen kendisinin takdir edeceği tedbirler olabileceği gibi, Kanun'da mülki amire tanınan tedbirler de olabilir.

B. MÜLKİ AMİR TARAFINDAN VERİLEBİLECEK KORUYUCU TEDBİRLER

6284 sayılı Kanun'da şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kişilerin korunmasının ve güvenliğinin sağlanması amacıyla mülki amir tarafından verilebilecek koruyucu tedbir kararları sınırlayıcı olmamak üzere örneklendirme yapılmak suretiyle sayılmıştır.(m.3). Mülki amir, şiddet olgusu içeren somut olayın özelliğine göre Kanun'da sayılan tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun göreceği benzer tedbirlere hükmedebilecektir. Mülki amirin verebileceği koruyucu tedbirler;

1. Barınma Yeri Sağlanması

Mülki amir, şiddete uğrayan veya uğrama ihtimali bulunan mağdura ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun ve güvenli bir barınma yeri sağlanması koruyucu tedbirine karar verebilir(m.3/1a). Barınma yeri koruyucu tedbiri ile şiddet

¹⁸ AKIN, Mustafa, Ailenin Korunmasına Dair Kanunda Belirtilmeyen Tedbirlere Hükmedilmesi ve Danışmanlık Tedbirinin Uygulanması, Terazi Hukuk Dergisi, S.14, Ekim 2007, s.100-101.

mağdurunun yeniden şiddete maruz kalmasının engellenmesi yanında mağdurun ve varsa çocuklarının evsiz kalması da engellenmiş olacaktır.

Haklarında barınma yeri sağlanması koruyucu tedbirine karar verilen şiddet mağdurları, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na ait veya Bakanlığın¹⁹ gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı durumlarda korunan kişiler, mülki amirin, acele hallerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt, pansiyon veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir(m.10/6).

2. Geçici Maddi Yardım Yapılması

Geçici maddi yardım yapılması tedbiri, mülki amirin şiddet mağduru hakkında verebileceği diğer bir koruyucu tedbirdir. Buna göre, diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere korunan kişiye geçici maddi yardım yapılması tedbirine karar verilebilecektir(m.3/1b). Şiddet mağdurunun maddi yardıma muhtaç olduğunu beyan etmesi veya somut olayda mülki amirin ihtiyaç durumunu tespit etmesi halinde bu tedbir alınmalıdır. Böylece ekonomik yönden şiddet uygulayana bağlı olan korunan kişinin geçiminin sağlanması için tekrar şiddet uygulayana muhtaç olması önlenmiş olacaktır.

6284 sayılı Kanun'da yapılacak olan geçici maddi yardımın günlük miktarının en fazla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar²⁰ olabileceği belirtilmiştir(m.17/1). Ancak, Kanun'da korunan kişinin birden fazla olması veya korunan kişiye aynı zamanda barınma yeri sağlanması hallerinde maddi yardımın miktarında bir artırma veya azaltma yapıp yapılmayacağı hususunda bir düzenleme yer almamıştır.

Korunan kişiye yapılan ödemeler, Bakanlığın geçici maddi yardımlar için konulan bütçesinden karşılanır ve yapılan ödemeler şiddet uygulayandan tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde tahsil edilir. Bu yöntemle tahsil edilemeyen ödemeler 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ilgili vergi dairesince takip ve tahsil

¹⁹ Bu maddede tekrarı önlemek amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nı ifade etmek üzere "Bakanlık" ifadesi kullanılacaktır.

²⁰ 2012 yılında on altı yaşından büyükler için öngörülen asgari ücret miktarı 701,14 TL'dir. Bu miktara göre bu Kanun uyarınca 2012 yılında korunan kişiye günlük en fazla 23,37 TL ödeme yapılabilecektir.

edilir(m.17/2). Maddi yardıma muhtaç olduğunu beyan eden ve kendisine geçici ödeme yapılmasını sağlayan şiddet mağduru, maddi yardıma muhtaç olduğu konusunda gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu sonradan tespiti halinde, yapılan ödemeler kendisinden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre geri tahsil edilir(m.17/3).

3. Rehberlik ve Danışmanlık Hizmeti Verilmesi

Mülki amir, şiddette uğrayan veya uğrama ihtimali bulunan kişilere psikolojik, mesleki, hukuki ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi koruyucu tedbirine de karar verebilir(m.3/1c). Rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi tedbiri mağdurların maruz kaldıkları şiddet eylemleri sonrasında iyileşmelerini kolaylaştıracak hizmetlere erişimi sağlaması açısından önemlidir.

Şiddetin hangi türü olursa olsun uygulanma düzeyine göre şiddet mağduru üzerinde birden çok psikolojik yan etkiler oluşturmaktadır. Bu psikolojik yan etkiler korku, kaygı, depresyon, sinirsel durumlar gibi şekillerde kendini göstermektedir²¹. Psikolojik açıdan rehberlik ve danışmanlık tedbiri verilmesiyle şiddetin mağdur üzerindeki olumsuz sonuçları daha hızlı rehabilite edilebilecektir²².

4. Geçici Koruma Altına Alınması

Şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin bulunması halinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması koruyucu tedbirine mülki amir tarafından karar verilebilir(m.3/1ç). Görüldüğü üzere bu koruyucu tedbir türü şiddet mağdurunun hayati tehlikesi bulunması temel şartına bağlanmıştır. Diğer bir anlatımla Kanun kapsamında korunan kişilerin maruz kaldığı bütün şiddet olaylarında geçici koruma altına alınma tedbiri uygulanamayacaktır. Ancak hayati tehlikenin hangi hallerde var sayılacağı veya hayati tehlike değerlendirmesinin ne şekilde yapılacağı hususu Kanun'da açıklanmamıştır. Mülki amir, kendisine doğrudan yapılan müracaatlarda veya kolluk aracılığıyla yapılan tahkikatlarda hayati tehlikenin var olup olmadığı konusunda risk değerlendirmesi yapacak ve sonuca göre geçici koruma altına alınma koruyucu tedbirine karar verecek veya vermeyecektir.

²¹ AKSAKAL, Hülya, ATASAYAR, Mehmet, Aile İçi Kadına Yönelik Şiddetin Biyo-Psiko-Sosyal Sonuçları Üzerine Bir Çalışma, Akademik Bakış Dergisi, S.26, Eylül-Ekim 2011, s.2.

²² AKIN, Mustafa s.101; KARINCA, Eray, Kadının Eş Şiddetinden Korunması İçin 4320 Sayılı Kanunda Yapılabilecek İyileştirmeler, TAAD, Y.1, S.3, s.335.

Geçici korumanın düzenlendiği maddede koruma yöntemi konusunda da bir açıklama yapılmamıştır. Bu tedbir, şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin bulunduğu hallerde öngörüldüğü dikkate alındığında koruma, yakın koruma veya sığınma evi, barınma evi gibi güvenli resmi kurumlara yerleştirme şeklinde sağlanmalıdır.

5. Kreş İmkânının Sağlanması

Mülki amir, gerekli olması halinde, çocuk sahibi şiddet mağdurunun çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, mağdurun çalışması halinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak şartıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek²³ ve belgelendirmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması koruyucu tedbirine karar verebilir(m.3/1d). Maddede yer alan gerekli olması halini, şiddet mağdurunun çalışma hayatına katılmak istemesi olarak değerlendirebiliriz.

Şiddet mağdurlarının, çocuklarına kreş imkânının sunulması koruyucu tedbir türünün Kanun'da düzenlenmesi ve bu tedbirin mali alt yapısının oluşturulması şiddet mağdurlarının toplumsal yaşama kazandırılmaları açısından önemli bir gelişmedir.

6. Benzer Koruyucu Tedbirler

Mülki amir, yukarıda sayılan koruyucu tedbirler dışında somut olayın özelliğine göre takdir hakkını kullanarak benzer koruyucu tedbirlere hükmedebilir(m.3/1). 6284 sayılı Kanun'un daha işlevsel ve etkili hale gelebilmesi Kanun'da örnek olarak sayılmış tedbirlerin dışında başka koruyucu tedbirlerin de uygulanmasını gerektirmektedir²⁴.

C. KOLLUK AMİRİ TARAFINDAN VERİLEBİLECEK KORUYUCU TEDBİRLER

Kolluk amiri, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde şiddete uğrayan veya uğraması muhtemel kişiler ve beraberindeki çocuklar hakkında *uygun barınma yeri sağlanması*(m.3/1a) ve *geçici koruma altına alınması*(m.3/1ç) koruyucu tedbirlerine karar verebilir(m.3/2). 6284 sayılı

²³ 2012 yılında on altı yaşından büyükler için öngörülen asgari ücret miktarı 701,14 TL'dir. Bu miktara göre bu Kanun uyarınca 2012 yılında korunan kişiye kreş imkânı sağlanması tedbiri kapsamında aylık en fazla 350, 57 TL ödeme yapılabilecektir. Madde anlatımı net olmamakla birlikte bu ödemenin tedbir süresince her ay için öngörüldüğünü söyleyebiliriz.

²⁴ AKIN, Mustafa, s.100-101.

Kanun kapsamında kalan şiddet olaylarında çeşitli risk faktörlerine bağlı olarak ortaya çıkan öyle durumlar olabilir ki, tedbir kararı almak için yetkili makamlara başvurmak gecikmeye neden olabilir. Başvuru ve karar alma sürecinde geçen süre ve yaşanan gecikmeler telafisi mümkün olmayan zararları beraberinde getirebilir. Gecikmesinde sakınca bulunan haller bakımından ilgili kolluğun yetkilendirilmesiyle doğması muhtemel zararların önüne geçilmesi amaçlanmıştır²⁵.

Düzenlemeden anlaşılacağı üzere ilgili kolluk amirinin barınma yeri ve geçici koruma sağlama tedbirlerini alabilmesi gecikmesinde sakınca bulunan hal şartına tabi tutulmuştur. Ancak hangi hallerin gecikmesinde sakınca bulunan hal sayılacağına ilişkin bir tanımlama yapılmamıştır. Somut olayın özelliğine göre risk faktörlerinin değerlendirilmesi yapılmak suretiyle gecikmesinde sakınca olup olmadığı tespit edilebilir. Örneğin, mesai saatleri sonrasında, hafta sonlarında, resmi tatil günlerinde veya mesai saati içinde olmasına rağmen risk faktörü yüksek olaylarda gecikmesinde sakınca bulunan hal var sayılabilir. Yine mülki amire ulaşılamaması veya ulaşmada güçlük yaşanması gecikmesinde sakınca bulunan durumlara örnek gösterilebilir²⁶.

Kanun'un uygulanmaya başlamasından sonra özellikle gecikmesinde sakınca bulunan durumun değerlendirilmesinde tereddütler yaşanması üzerine Bakanlık tarafından yayınlanan Genelge'de²⁷ bu konuya da değinilmiştir. Genelgede korunan kişinin, kolluk tarafından yapılacak tahkikat ve risk değerlendirilmesi sonucunda, derhal işlem yapılmaması halinde mağdurun hayatının tehlikeye girmesi, suç işlenmesinin önlenmemesi ve mülki amirden karar almak için vakit bulunmaması halinde, resen veya ilgilinin talebi üzerine geçici koruma kararı alınarak mülki amirin onayına sunulması gerektiği belirtilmiştir. Böylece mağdurun hayatının tehlikeye girmesi, suç işlenmesinin önlenememesi ve mülki amirden karar almak için vakit bulunmaması şartlarının birlikte gerçekleşmesi halinde gecikmesinde sakınca bulunan halin varlığı kabul edilmiştir.

²⁵ Bkz. Şiddete Son Platformu, "31 Ocak 2012 Tarihli Bakanlık Taslağında Kabul Edilen Taleplerimiz Ve Metnin Eksiklerine Dair Madde Bazlı İnceleme", <http://www.kahdem.org.tr/?p=287>, Erişim tarihi, 01.03.2012

²⁶ ARSLAN, Metin Murat, 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Polise Bakan Yönleri, <http://www.polis.web.tr/kanunun-polise-bakan-yonleri-makale,321.html>, erişim tarihi, 07.05.2012.

²⁷ Bkz. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nun 19/04/2012 tarih ve 2012/13 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Uygulanması" ilişkin Genelge'nin C/7. bendi.

Kolluk amiri, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde aldığı tedbir kararını evrakı ile birlikte kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülki amirin onayına sunmalıdır. Mülki amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar(m.3/2). Diğer bir ifade ile kolluk amiri tarafından alınan ve ilk iş günü içinde onaya sunulmayan veya onaya sunulup ta mülki amirce kırk sekiz saat içinde onaylanmayan tedbir kararlarının uygulanma kabiliyetleri kalmaz. Bu durumlarda mülki amir, kendi yetkisi kapsamındaki tedbir kararlarına hükmedebilir.

IV. ÖNLEYİCİ TEDBİRLER

A. HÂKİM TARAFINDAN VERİLEBİLECEK ÖNLEYİCİ TEDBİRLER

6284 sayılı Kanun'da şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişilerle ilgili olarak şiddetin önlenmesi amacıyla hâkim tarafından verilebilecek önleyici tedbir kararları örneklendirme yapılmak suretiyle belirtilmiştir(m.5/1-3-4). Hâkim, şiddet olgusu içeren somut olayın özelliğine göre Kanun'da sayılan tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun göreceği benzer önleyici tedbirlere hükmedebilecektir. Burada verilecek önleyici tedbir kararının çeşidi ve niteliği tamamen hâkimin takdirine bırakılmıştır. Hâkimin şiddet uygulayan hakkında verebileceği önleyici tedbir kararları;

1. Şiddet Mağduruna Karşı Belirli Söz ve Davranışlarda Bulunmaması

Hâkim, şiddet uygulayan hakkında şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması önleyici tedbirine hükmedebilir(m.5/1a). Bu önleyici tedbirle şiddet uygulayan şiddete yönelik söz ve davranışlarda bulunmaması konusunda uyarılmaktadır. Belirli söz ve davranışlarda bulunmama, Kanun kapsamında gerçekleşen bütün şiddet eylemlerinde uygulanabilirliği olan genel bir tedbir çeşididir. Hâkim, önüne gelen bütün başvurularda öncelikle bu tedbire karar vermeli, bunun tek başına yeterli ve yararlı olmayacağı kanaatine varması halinde bu tedbirle birlikte başka tedbirlere de başvurmalıdır²⁸.

Maddede geçen şiddet tehdidi, aşağılama ve küçük düşürmeye yönelik söz ve davranışlara, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesi

²⁸ TIĞLI, s.516; UÇAR, s.156-157.

veya acı çekme ile sonuçlanacak dövme, zorla cinsel ilişkiye zorlama, sokağa bırakma, bir yere kapatılarak özgürlüğü keyfi kısıtlama, aç susuz bırakma, temel ekonomik ihtiyaçları bilerek karşılamama veya şeref ve haysiyeti tahkir edici ithamlarda bulunma gibi durumlar örnek olarak gösterilebilir.

2. Müşterek Konuttan veya Bulunduğu Yerden Uzaklaştırılması ve Müşterek Konutun Korunan Kişiye Tahsisi

Hâkim, şiddet uygulayanın şiddet mağduru ile birlikte kaldığı müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılması ve müşterek konutun şiddet mağduruna tahsisi önleyici tedbirine de karar verebilir(m.5/b). Müşterek konut sadece şiddet uygulayanla şiddet mağdurunun ortak ikametgâh olarak kullandıkları evden ibaret değildir. Tarafların belirli bir amaçla belli bir süre ortaklaşa kullandıkları yazlık ev, kır evi, bağ evi gibi konutlarda müşterek konut sayılır²⁹. Yine müşterek konutun mülkiyetinin şiddet uygulayan veya şiddet mağduruna ait olmasının ya da konutun kira olmasının şiddet uygulayana uzaklaştırma ve müşterek konutun şiddet mağduruna tahsisi tedbirinin uygulanmasına engel teşkil etmeyecektir.

Şiddet uygulayanın sadece müşterek konuttan değil bulunduğu yerden de derhal uzaklaştırılması öngörülmüştür. Maddede yer alan “*bulunduğu yer*” ifadesinden şiddet uygulayanın şiddet mağduru ile halen bulunduğu kendi ailesinin evi, akrabalarının evi, arkadaşının evi gibi müşterek konut dışındaki mekânlar anlaşılmalıdır³⁰. Ayrıca, şiddet uygulayanın şiddet mağduru ile birlikte kaldığı yurt, pansiyon, otel gibi yerler de örnek olarak gösterilebilir.

Bu önleyici tedbirin kapsamında müşterek konutun korunan şiddet mağduruna tahsisi de öngörülmüştür. Şiddet uygulayanın müşterek konuttan uzaklaştırılması tedbir kararında müşterek konutun şiddet mağduruna tahsisi hususu da belirtilmelidir. Tahsis tedbiri sadece müşterek konut için düzenlenmiştir.

3. Korunan Kişilere ve Buldukları Yerlere Yaklaşmaması

Şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişinin, şiddet mağdurlarına ve bunların buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması tedbiri hâkimin verebileceği diğer bir önleyici tedbir

²⁹ **KARINCA**, Eray, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Hukuksal Durum ve Uygulama Örnekleri, KSGM, Aralık 2008, s.28.

³⁰ **AKIN**, Ali, Kadına Karşı Şiddet Ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun Açısından Konuya Bakış, Adalet Dergisi, S.30, Ocak 2008, s.279.

türüdür(m.5/1c). Bu tedbirle şiddet uygulayanın hem korunan kişilere hem de bu kişilerin buldukları yerlere yaklaşması yasaklanmaktadır. Özellikle fiziksel şiddetin konu olduğu olaylarda yaklaşmama önleyici tedbirine karar verilmesi uygun olacaktır.

Kararda mesafenin belirtilmesi kararın infazı sırasında kolluk görevlilerine kolaylık sağlayacaktır. Aksi halde şiddet uygulayanın kast olmaksızın mağdura belli bir mesafede yaklaşması, tedbirin ihlal edilip edilmediği konusunda tereddüt oluşturacaktır. Ayrıca belirlenecek mesafe mağdura uygulanan veya uygulanması muhtemel şiddeti engelleyecek uzaklıkta olmalıdır.

Şiddet uygulayanın, korunan kişilerin buldukları konut ve işyerine yaklaşmaması tedbirini ihlal etmesi eylemi ayrıca konut veya işyeri dokunulmazlığını ihlal suçunu oluşturmayacaktır. Çünkü 6284 sayılı Kanun'da bu düşüncüyü destekleyen bir ifade bulunmamaktadır. Bu yasağın konut veya işyeri dokunulmazlığını korumaya yönelik değil, şiddet mağdurlarının şiddete karşı korunmasına yönelik olduğu ve tedbire aykırı davranmanın zorlama hapsi yaptırımına tabi tutulduğu düşünüldüğünde, önleyici tedbirin ihlalinin ayrıca konut veya işyeri dokunulmazlığı suçunu oluşturmayacağı daha iyi anlaşılacaktır³¹.

666

4. Çocuklarla Kişisel İlişkinin Refakatçi Eşliğinde Yapılması, Sınırlandırılması veya Kaldırılması

Hâkim, şiddet uygulayan hakkında çocuklarıyla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması veya kişisel ilişkinin sınırlandırılması ya da tümüyle kaldırılması önleyici tedbirine karar verebilir(5/1ç). Bu tedbir şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan anne babalar hakkında aile bireyi sıfatıyla uygulanabilir. Çocuklarına şiddet uygulayan veya şiddet uygulama ihtimali bulunan anne veya babanın, daha önceden verilmiş kişisel ilişki kurulması kararının refakatçi eşliğinde yerine getirilmesi veya uygulanan şiddetin türü ve tehlike boyutuna göre kişisel ilişkinin sınırlandırılması ya da belirlenen sürede tamamen kaldırılması öngörülebilir. Burada şiddet mağduru sadece çocuk olmayabilir. Çocukla kişisel ilişki gerçekleştirildiği sırada şiddet eylemi çocuğun velayet hakkı verilen kişiye karşıda gerçekleştirilebilir. Kişisel ilişki sınırlandırma veya kaldırma tedbiri ile bu ihtimalin de önlenmesi amaçlanmıştır.

³¹ TIĞLI, s.519.

5. Korunan Kişinin Yakınlarına, Tanıklarına ve Çocuklarına Yaklaşmaması

Gerekli görülmesi halinde şiddet mağdurunun, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin haller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması tedbiri de hâkimin verebileceği önleyici tedbir kararları arasındadır(m.5/1d). Hâkim, bu tedbirin uygulanmasına karar verirken şiddet uygulayanın şiddet mağdurunun yakınlarına, tanıklarına veya çocuklarına zarar verme ihtimalinin bulunup bulunmadığını dikkate almalıdır. Şiddet mağdurunun yakınları ve tanıklarınının 6284 sayılı Kanun kapsamında korunan kişiler arasında olup olmaması bu tedbire karar verilebilmesi için önemli değildir.

Şiddet uygulayana, şiddet mağdurunun çocukları yönünden yaklaşmama tedbirine karar verilebilmesi için daha önceden aile mahkemesince kişisel ilişki kurulmasına dair bir kararın verilmemiş olması gerekir. Kişisel ilişki kurulmasına dair bir karar varsa yaklaşmama tedbiri ancak kişisel ilişkinin kurulmasının belirlendiği zamanlar dışında uygulanmasına karar verilebilir.

6. Korunan Kişinin Eşyalarına Zarar Vermemesi

Hâkim, şiddet uygulayan hakkında şiddet mağdurunun şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi önleyici tedbirine karar verebilir(m.5/1e). 6284 sayılı Kanun ile şiddet mağdurlarının sadece can varlığı değil malvarlığı hakları da korumaya alındığından³² şiddet uygulayanın şiddet mağdurunun şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar veriyorsa veya zarar verme ihtimali varsa bu tedbire hükmedilmesi faydalı olacaktır.

Maddede şiddet mağdurunun şahsi eşyaları yanında ev eşyaları da koruma altına alınmıştır. Ev eşyalarının mülkiyetinin şiddet uygulayana veya şiddet mağduruna ya da üçüncü bir şahsa ait olması bu tedbirin uygulanmasına engel değildir. Ev eşyasının evin ortak kullanımına tahsis edilmesi yeterlidir.

³² UÇAR, s. 157.

7. Korunan Kişiyi İletişim Araçlarıyla veya Sair Surette Rahatsız Etmemesi

Şiddet mağdurunun iletişim vasıtalarıyla veya sair surette rahatsız edilmemesi önleyici tedbirinin uygulanmasına da karar verilebilir(m.5/1f). Bu tedbirle şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişi, şiddet mağdurunun telefon, faks, e-posta, telgraf, mektup, cep telefonu mesajı, radyo veya televizyon programları gibi iletişim araçlarıyla veya başka şekillerde rahatsız etmemesi konusunda uyarılmaktadır.

8. Kanunen İzin Verilen Silahları Kolluğa Teslim Etmesi

Şiddet uygulayan kişinin, kanunen bulundurulmasına veya taşınmasına izin verilen tabanca, tüfek gibi silahlara sahip olması ve bu silahları korkutma veya şiddet uygulama amaçlı kullanması veya kullanma ihtimalinin bulunması halinde³³, hâkim bu silahların kolluk kuvvetlerine teslim edilmesi yönünde tedbir kararı verebilecektir(m.5/1g). Silahın teslimi bir zoralm olarak değerlendirilmemelidir. Silahın tedbir süresince kolluk kuvvetlerince geçici olarak muhafaza altına alınması şeklinde yerine getirilecektir³⁴. Tedbir süresi bitiminde yeniden teslim ilişkili tedbir kararı verilmemişse veya başka bir suçta kullanılmamış ise şiddet uygulayana iade edilecektir.

9. Görevi Nedeniyle Zimmetinde Bulunan Silahı Kurumuna Teslim Etmesi

Şiddet uygulayanın silah taşıma zorunluluğu olan bir kamu görevi ifa etmesi halinde bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahın kuruma teslim etmesi önleyici tedbirine karar verilebilecektir(m.5/1ğ). Diğer bir anlatımla şiddet uygulayan görevi gereği silah taşıyor olsa bile hâkim zimmetinde bulunan silahın bağlı bulunduğu kuruma tedbir süresince teslimine karar verebilecektir.

³³ ERDOĞAN, Meral, Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Uygulaması, Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Hukukta Kadın Sempozyumu, Ankara 1999, s. 96.

³⁴ ÖZEL, Çağlar, TATAR, Erol, Aile Mahkemelerinin Yapısı ve Kararları Üzerine Genel Bir Değerlendirme, Sosyo Ekonomi Dergisi, Ocak-Haziran 2008, s.

10. Korunan Kişilerin Buldukları Yerlerde Alkol, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanmaması, Bu Maddelerin Etkisi İle Korunan Kişilere ve Buldukları Yerlere Yaklaşmaması, Bağımlılığın Muayene ve Tedavisinin Sağlanması

Hâkim, alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan şiddet uygulayan hakkında, bu maddeleri şiddet mağdurlarının buldukları yerlerde kullanmaması, bu maddelerin etkisi ile şiddet mağdurlarına ve buldukları yerlere yaklaşmaması, bu maddelere bağımlılığı olması halinde hastaneye yatmak dâhil muayene ve tedavisinin sağlanması önleyici tedbirine karar verebilir(m.5/1h). Özellikle alkol veya uyuşturucu madde kullanmayı alışkanlık halinde getirmek suretiyle korunan kişilere karşı fiziksel, cinsel, sözel veya duygusal şiddet uygulayan kişi hakkında bu maddede belirtilen önleyici tedbirlerin uygulanması yerinde olacaktır³⁵.

Bu madde, metninden de anlaşılacağı üzere bahse konu maddeleri kullanmama, kişilere ve buldukları yerlere yaklaşmama ve tedavi olma şeklinde birden çok önleyici tedbir birlikte düzenlenmiştir. Böylece alkol veya uyuşturucu maddelerin kullanılmasından kaynaklanan şiddet eylemlerinin engellenmesi amaçlanmıştır.

11. Muayene veya Tedavi İçin Sağlık Kuruluşuna Başvurması ve Tedavisinin Sağlanması

Hâkim, şiddet uygulayanın bir rahatsızlığı nedeniyle şiddet içeren hareket ve eylemlerde bulunması halinde ilgilinin bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması yönünde önleyici tedbir kararı verebilecektir(m.5/1ı). Buradaki rahatsızlık bedensel, ruhsal veya psikolojik olabilir. Rahatsızlığın şiddete sebebiyet vermesi muayene ve tedavi önleyici tedbirinin uygulanması için yeterlidir.

12. Çocuk Koruma Kanununda Yer Alan Koruyucu ve Destekleyici Tedbirlerin Alınması

6284 sayılı Kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte hâkim, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda düzenlenen koruyucu ve destekleyici tedbirlere de karar verebilir(m.5/3). Atıf yapılan kanun, Çocuk Koruma

³⁵ DOĞAN, İzzet, Kadına Yönelik Şiddet, Uluslararası Belgeler, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Yasa ve Bu Yasada Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme, Legal Hukuk Dergisi, Mayıs 2009, S. 77, s. 1491.

Kanunu olması nedeniyle şiddet mağdurlarının çocuk olması halinde ÇKK'da belirtilen koruyucu ve destekleyici tedbirler de uygulanabilecektir. ÇKK'nın 7/1. maddesine göre çocuk hâkimine tanınan koruyucu ve destekleyici tedbire karar verme yetkisi 6284 sayılı Kanun'la aile hâkimine de tanınmıştır.

ÇKK'nın 5/1. maddesinde düzenlenen korucuyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım ve barınma konularında ilişkin tedbirlerdir³⁶. Maddede yer alan danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda, çocuklara da eğitim ve gelişimleri ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye, çocuğun bir eğitim kurumunda gündüzlü veya yatılı olarak devamına, iş ve meslek edinmesi amacıyla veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanında yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi halinde, çocuğun resmi veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbi bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya yönelik tedbirlerdir.

13. Velayet, Kayyım, Nafaka ve Kişisel İlişki Kurulması Hususlarında Karar Verilmesi

Hâkim, 6284 sayılı Kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında da karar vermeye yetkilidir.(m.5/3). Şiddet mağduru çocuk ise diğer koruyucu ve önleyici tedbirlerle korunma sağlanamaz veya sağlanamayacağı anlaşılırsa şiddet uygulayanın şiddet mağduru üzerinde velayet hakkını kaldırabilir(TMK.m.348). Şiddet mağdurunun malvarlığının yönetiminin sağlanması için yönetim şiddet uygulayandan kayyım devredilebilir(TMK.m.361). Şiddet mağduru aynı

³⁶ 5395 Sayılı ÇKK'nın 5/1. maddesinde belirtilen tedbirler daha çok şiddet mağduru çocuğun korunmasına ve desteklenmesine yönelik tedbirler olmasına rağmen 6284 sayılı Kanun'un şiddet uygulayan hakkında hâkim tarafından verilebilecek önleyici tedbirleri düzenleyen 5/3. maddesinde düzenlenmesi kanun yapma tekniğine uygun olmamıştır. ÇKK'ya atıf yapılan bu maddenin 6284 sayılı Kanun'un şiddet mağdurları hakkında hâkim tarafından verilebilecek koruyucu tedbirleri içeren 3. maddesinde düzenlenmesi kanaatimizce daha yerinde olurdu.

zamanda şiddet uygulayanın yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek üstsoyu, altsoyu veya kardeşi ise tedbir süresince bu kişilere yardım nafakası ödeme yükümlülüğü getirilebilir(TMK.m.364). Şiddet uygulayanın daha önceden kurulmuş kişisel ilişki hakkını, şiddet uygulamak suretiyle yükümlülüklerine aykırı olarak ihlal ederse kişisel ilişki kurma hakkı kaldırılabilir³⁷(TMK.m324).

14. Tedbir Nafakasına Hükmedilmesi

Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan veya katkıda bulunan kişi ise hâkim bu konuda şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak daha önce 4721 sayılı TMK'nın hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması şartıyla talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir(m.5/4). Şiddet uygulayan aile bireyleri için öngörülen bu önleyici tedbirde, nafakanın miktarı, tedbir süresince şiddet mağdurunun yaşam düzeyine göre ihtiyaçlarını karşılayabilecek miktarda olmalıdır.

Şiddet uygulayan hakkında şiddet mağduruna, şiddet mağdurunun bulunduğu yerlere veya müşterek konuta yaklaşmama önleyici tedbirine karar verilmişse bu tedbirle birlikte tedbir nafakasına da karar verilmelidir. Aksi durumda şiddet mağduru ekonomik yönden daha da mağdur olur.

15. Benzer Önleyici Tedbirler

Hâkim, yukarıda sayılan önleyici tedbirler dışında somut olayın özelliğine göre takdir hakkını kullanarak benzer koruyucu tedbirlere hükmedebilir(m.4/1). 6284 sayılı Kanun'un daha işlevsel ve etkili hale gelebilmesi Kanun'da örnek olarak sayılmış tedbirlerin dışında başka koruyucu tedbirlerin de uygulanmasını gerektirmektedir. Hâkim, Kanun'da sayılmış önleyici tedbirlerin, somut olaya uygun olmadığı veya şiddeti önlemeyeceği kanaatinde ise şiddeti önlemeyi gerçekleştirecek başka tedbirlere hükmetmek zorundadır.

³⁷ 6284 sayılı Kanun'un 5/1ç maddesinde kişisel ilişki kurulması ile ilgili hâkimin önleyici tedbir alabileceği belirtilmesine rağmen 5/3. maddesinde kişisel ilişki kurulmasına ilişkin gerekli tedbirlerin alınabileceğine dair 4721 sayılı TMK'ya atıfta bulunulması kanun yapma tekniğine aykırı olarak tekrar mahiyetinde olmuştur.

B. KOLLUK AMİRİ TARAFINDAN VERİLEBİLECEK ÖNLEYİCİ TEDBİRLER

Kolluk amiri, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişiler hakkında *şiddet mağduruna karşı belirli söz ve davranışlarda bulunmaması*(m.5/1a), *müşterek konuttan ve bulunduğu yerden uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsisi*(m.5/1b), *korunan kişilere ve buldukları yerlere yaklaşmaması*(m.5/1c) ve *korunan kişinin yakınlarına, tanıklarına ve çocuklarına yaklaşmaması*(m.5/1d) önleyici tedbir türlerine karar verebilecektir(m.5/2).

Yukarıda da belirtildiği üzere 6284 sayılı Kanun kapsamında kalan şiddet olaylarında çeşitli risk faktörlerine bağlı olarak ortaya çıkan öyle durumlar olabilir ki, tedbir kararı almak için yetkili makamlara başvurmak gecikmeye neden olabilir. Başvuru ve karar alma sürecinde geçen süre ve yaşanan gecikmeler telafisi mümkün olmayan zararları beraberinde getirebilir. Gecikmesinde sakınca bulunan haller bakımından ilgili kolluğun yetkilendirilmesiyle doğması muhtemel zararların önüne geçilmesi amaçlanmıştır³⁸.

672

Kolluk amirine tanınan önleyici tedbire karar verme yetkisi, koruyucu tedbire karar verme yetkisinde olduğu gibi, gecikmesinde sakınca bulunan hal şartına tabi tutulmuştur. Ancak hangi hallerin gecikmesinde sakınca bulunan hal sayılacağına ilişkin bir tanımlama yapılmamıştır. Somut olayın özelliğine göre risk faktörlerinin değerlendirilmesi yapılmak suretiyle gecikmesinde sakınca olup olmadığı tespit edilebilir. Örneğin, mesai saatleri sonrasında, hafta sonlarında, resmi tatil günlerinde veya mesai saati içinde olmasına rağmen risk faktörü yüksek olaylarda gecikmesinde sakınca bulunan hal var sayılabilir.

Kolluk amiri, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde verdiği tedbir kararını evrakı ile birlikte kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunmalıdır. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar(m.5/2). Yani kolluk tarafından verilen ve ilk iş günü içinde onaya sunulmayan veya onaya sunulup ta hâkimin yirmi dört saat içinde onaylanmadığı önleyici tedbir

³⁸ Bkz. Şiddete Son Platformu, "31 Ocak 2012 Tarihli Bakanlık Taslağında Kabul Edilen Taleplerimiz Ve Metnin Eksiklerine Dair Madde Bazlı İnceleme", <http://www.kahdem.org.tr/?p=287>, (01.03.2012)

kararlarının uygulanma kabiliyetleri kalmaz. Bu durumlarda hâkim, yeniden önleyici tedbir kararlarına hükmedebilir.

V. TEDBİR KARARLARININ VERİLME USULÜ

6284 sayılı Kanun'da düzenlenen tedbir kararları ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine ancak aile mahkemesi hâkimi, mülki amir ve istisnai hallerde kolluk amiri³⁹ tarafından verilebilir(m.8/1). Aile mahkemesi hâkimine hem koruyucu hem de önleyici, mülki amire sadece koruyucu, kolluk amirine ise istisnai hallerde ve sınırlı sayıda olmak üzere hem koruyucu hem de önleyici tedbir kararı verme yetkisi tanınmıştır.

Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan aile bireyleri, kadınlar, çocuklar ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru kişiler koruyucu ve önleyici tedbirlerden faydalanmak amacıyla şikâyet yoluyla resmi makam veya mercilere başvurabilirler. Ayrıca, bu kişilere şiddet uygulandığını veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığını öğrenen herkes de bu durumu resmi makam ve mercilere ihbar edebilir(m.7). Şikâyeti veya ihbarı alan kolluk, mülki amir, Cumhuriyet savcılığı veya aile mahkemesi hâkimi, şiddet mağduruna veya şiddet uygulayana her hangi bir uzlaşma veya arabuluculuk⁴⁰ önerisinde bulunmadan koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması için gereken işlemleri yapmakla yükümlüdür. Diğer bir ifade ile Kanun'da yetkili kurumlara arabuluculuk veya uzlaştırma gibi bir görev ve yetki verilmemiştir.

³⁹ 6284 sayılı Kanun'da istisnai hallerde ve sınırlı sayıda olmak üzere kolluk amirine de koruyucu ve önleyici tedbir kararı verebilme yetkisi tanınmasına rağmen "kolluk amiri" ifadesinin kimleri kapsayacağı konusunda bir açıklık yoktur. Ancak Kanun'un tanımlar başlıklı 2/1ğ maddesinde yer alan "*Tedbir kararı: Bu Kanun kapsamında, şiddet mağdurları ve şiddet uygulayanlar hakkında hâkim, kolluk görevlileri ve mülki amirler tarafından, istem üzerine veya resen verilecek tedbir kararlarını, ifade eder.*" şeklindeki tedbir kararı tanımında "kolluk görevlileri" ifadesinin kullanıldığı, dolayısıyla "kolluk amiri" ifadesinden o il ve ilçenin en üst kolluk amiri değil şiddet olayını haber alan veya müdahale eden birimin kolluk amiri anlaşılmalıdır. Örneğin her hangi bir polis merkezinde tedbir kararı verilmesi durumunda bu kararı polis merkezi amiri verebilmelidir. Zira kolluk amirine gecikmesinde sakınca bulunan hallerde bu yetkinin tanındığı düşünüldüğünde bu yönde bir yorum kaçınılmaz olmaktadır.

⁴⁰ 6284 sayılı Kanun'un tasarısı hazırlanırken "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi" esas alınmasına ve bu sözleşmenin 48. maddesinde taraflara arabuluculuk ve uzlaştırma gibi zorunlu anlaşmazlık giderme alternatif süreçlerini yasaklamak üzere gerekli yasal ve diğer tedbirleri alma yükümlülüğü yüklemesine rağmen tasarıda arabuluculuk ve uzlaştırma yasağına ilişkin açık bir hükme yer verilmemesi nedeniyle Adalet Alt Komisyonu Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Tasarı Alt Komisyonu Üyesi Dilek Akagün Yılmaz(Uşak Milletvekili) tarafından muhalefet şerhi yazılmıştır. (TBMM, 181. Sıra Sayılı Komisyon Raporları.)

Tedbir kararı en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülki amirinden ya da kolluk biriminden talep edilebilir(m.8/1-son cümle). Görüldüğü üzere Kanun'da yer bakımından yetki, usul ekonomisi ilkesi esas alınarak en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer olarak belirlenmiştir. En çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yerden tedbir kararının alınması suretiyle hızlı bir şekilde şiddetin engellenmesi ve mağdurun korunması sağlanmış olacaktır.

Aile mahkemesi hâkimi, mülki amir veya kolluk amiri, şiddetin uygulandığına dair delil ve belge aramadan Kanun'da kendilerine tanınan koruyucu tedbirlere hükmedebilecektir(m.8/3). Koruyucu tedbirlere karar verilebilmesi için soyut bir iddiayı içeren dilekçe veya beyan olsa dahi⁴¹ şiddet olayının özelliğine göre takdir yetkisi kullanılarak gereken koruyucu tedbirler alınacaktır. Bunun dışında şiddetin uygulanıp uygulanmadığı veya uygulanma ihtimalinin bulunup bulunmadığına ilişkin herhangi bir delil veya belge aranmayacaktır⁴².

6284 sayılı Kanun'da sadece koruyucu tedbirler için şiddetin uygulandığına dair delil ve belge aranmayacağı öngörülmüştür. Önleyici tedbirler için delil ve belge aranmayacağına ilişkin bir ifade kullanılmamıştır(m.8/3). Dolayısıyla aile mahkemesi hâkimi veya kolluk amiri önleyici tedbire karar verirken delil ve belge arayacak anlamında bir ifade tarzı oluşturulmuştur. Aile mahkemesi hâkimi ve kolluk amiri somut olayın özelliğine göre delil ve belge değerlendirmesi yapacak ve şiddetin uygulandığı veya uygulanma ihtimalinin bulunduğu kanaatine varırsa önleyici tedbire karar verecektir.

Yürürlükten kaldırılan 4320 sayılı Kanun'da olduğu gibi 6284 sayılı Kanun'da da aile mahkemesi hâkiminin belirtilen tedbirlere karar verirken işlemleri evrak üzerinden mi yoksa duruşma açarak mı yürüteceğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Kanun'da her hangi bir zorunluluk öngörülmemesi nedeniyle aile mahkemesi hâkimi, duruşma yapmadan, tanık veya tarafları dinlemeden somut olayın aciliyetine göre evrak üzerinden karar verebilecektir⁴³. Ancak, aile mahkemesi hâkiminin yakın bir tarihe duruşma açarak ve tarafları veya tanıkları dinleyerek karar vermesinde de bir engel yoktur. Uygulamada çoğu zaman kolluktan hâkimin önüne gelen evrakların yetersiz olduğu dikkate alındığında acil olmayan olaylarda şiddetin önlenmesi amacıyla somut olaya uygun

⁴¹ AKIN, Ali, s.276.

⁴² TIĞLI, s.505, KARINCA, s.336.(iyileştirmeler)

⁴³ TIĞLI, s.504.

isabetli bir tedbir kararının verilebilmesi için duruşma açılması, tarafların dinlenmesi daha faydalı olabilir. Tedbir kararı ister evrak üzerinden ister duruşma açılarak verilsin hiçbir şekilde şiddetin önlenmesi ve mağdurun korunması amacını tehlikeye düşürecek şekilde geciktirilmez(8/3-son cümle).

6284 sayılı Kanun'daki tedbirler, geçici hukuki koruma sağladıkları için sürelidir. Bu nedenle kararda tedbirin geçerli olacağı süre gösterilmelidir. Kanun'da tedbir kararının ilk defasından en fazla altı ay için verilebileceği belirtilmiştir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı durumlarda, resen, korunan kişinin, Bakanlığın veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirin süresinin değiştirilmesine veya aynen devam etmesine karar verilebilecektir(m.8/2). Madde metninden de anlaşılacağı üzere tedbir kararının süresinin belirlenmesinde tehlike esası kabul edilmiştir. Tehlike devam ettiği sürece tedbirin devamına karar verilebilir. Tedbirin devamına ilişkin sonradan verilen kararlarda da sürenin belirtilmesi tedbir kararlarının takibi ve uygulanması açısından faydalı olacaktır.

Uygulanan tedbir türünün şiddeti önlemede veya mağduru korumada yetersiz kaldığı durumlarda resen veya ilgililerin talebi üzerine tedbirin şekli değiştirilebilir. Farklı bir tedbir türünün uygulanmasına karar verilebilir. Şiddet uygulanma tehlikesinin sona erdiği anlaşıldığı durumlarda ise tedbirin kaldırılmasına⁴⁴ karar verilebilir(m.8/2).

Tedbir kararı, şiddet uygulayana ve korunan kişiye tefhim veya tebliğ edilir. Tedbir talebi reddedilirse sadece korunan kişiye tebliğ edilir. Kolluk birimi tarafından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde verilen tedbir kararı şiddet uygulayana bir tutanakla derhal tebliğ edilir(m.8/4). Kanun'da bir ayırım yapılmadığı için koruyucu ve önleyici tedbir kararları hem şiddet uygulayana hem de şiddet mağduruna ayrı ayrı tebliğ edilmesi gereklidir. Ayrıca tefhim ve tebliğ işlemleri sırasında, tedbir kararına aykırı davranılması halinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtar da yapılır(m.8/5).

⁴⁴ Kanun'un 8/2 maddesinde yer alan "Ancak şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceği hallerde, resen, korunan kişinin ya da Bakanlık veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir" şeklindeki ifade anlam bozukluğu söz konusudur. Zira cümlede "tehlikenin devam edeceğinin anlaşıldığı hallerde" ifadesi ile "bu tedbirlerin kaldırılmasına karar verilebilir" ifadesinin birlikte kullanılması çelişki oluşturmıştır. Buradaki anlatıma göre şiddetin devam edeceğinin anlaşıldığı hallerde de tedbirin kaldırılmasına karar verilebileceğine dair bir sonuç ortaya çıkmıştır.

6284 sayılı Kanun'a göre verilen tedbir kararları itiraz kanun yoluna tabidir. Mülki amir ve kolluk amiri tarafından verilen tedbir kararlarına karşı ilgiler tarafından tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki haftalık süre içinde aile mahkemesi hâkimine itiraz edilebilir. Kanun'da tedbir kararına sadece "ilgililer" tarafından itiraz edilebileceği ifade edilmiştir(m.9/1). Hakkında önleyici tedbir kararı verilen şiddet uygulayan ve lehine koruyucu tedbir kararı verilen şiddet mağduru ile Bakanlık⁴⁵ ilgili sıfatıyla tedbir kararına itiraz edebilir.

Aile mahkemesi hâkimi tarafından doğrudan verilen tedbir kararına karşı da iki haftalık süre içinde itiraz edilebilir. İtiraz üzerine dosya, o yerde birden fazla aile mahkemesinin bulunması durumunda, numara olarak kendisini izleyen aile mahkemesine, son numaralı aile mahkemesi için birinci aile mahkemesine, o yerde tek aile mahkemesi bulunması durumunda asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması durumunda ise en yakın asliye hukuk mahkemesine⁴⁶ gecikmeksizin gönderilir(m.9/2).

İtirazı inceleyen yetkili mahkeme kararını bir hafta içinde vermelidir. İtirazın incelenmesi dosya üzerinden mi yoksa duruşma açılarak mı yapılacağına dair Kanun'da bir hüküm yoktur. Ancak Kanun'da incelenme süresinin bir hafta ile sınırlı tutulması nedeniyle itirazın incelenmesinin dosya üzerinden yapılacağını söyleyebiliriz. İtiraz üzerine mahkemenin verdiği karar kesindir(9/3). İtiraza inceleyen mahkeme itirazın reddine, kabulüne veya kısmen kabulüne kısmen reddine karar verebilir. İtirazın reddine karar verilmesi halinde tedbir kararı aynen devam eder. İtirazın kabulüne karar verilmesi halinde tedbir kararı ortadan kalkar. İtirazın kısmen kabulü ve kısmen reddi halinde kabul edilen tedbirler ortadan kalkacak diğer tedbirler kesinleşecektir. Kanun'da itiraz inceleyen mahkemenin itirazı kabul etmesi halinde kararı veren mahkeme yerine geçip tedbir kararı verip veremeyeceği hususunda

⁴⁵ Kanun'un 20/2. maddesinde ifade edilen "Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabilir." şeklindeki düzenleme karşısında Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın çekişmesiz yargı niteliğindeki tedbir kararı verilmesi işlemlerine katılabileceğini ve kararlara itiraz edebileceğini söyleyebiliriz.

⁴⁶ Burada "en yakın asliye hukuk mahkemesine" yerine "en yakın aile mahkemesine, o il sınırları içinde aile mahkemesinin bulunmaması halinde en yakın asliye hukuk mahkemesine" şeklinde düzenleme yapılsaydı itirazların uzman mahkeme tarafından incelenmesi ve değerlendirilmesi açısından daha isabetli olurdu. Zira bu düzenlemeye göre kararı veren aile mahkemesine en yakın yerde müstakil aile mahkemesi bulunmasına rağmen kararı ihtisas mahkemesi olan aile mahkemesi değil de asliye hukuk mahkemesi incelenmiş olacaktır.

bir düzenleme yer almamıştır. Kanaatimizce itirazı inceleyen mahkeme itirazın kabulü halinde yeni tedbir kararlarına hükmedebilmelidir.

Hâkim tarafından verilecek koruyucu ve önleyici tedbirlere ilişkin iş ve işlemler nitelikleri gereği adli tatilde de görülür. Çünkü 6100 sayılı HMK’da ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve delillerin tespiti gibi geçici hukuki koruma talepleri ve bunlara karşı yapılacak diğer başvurular hakkında karar verilmesi dava ve işlemlerinin adli tatilde de görüleceği düzenlenmiştir(HMK.m.103/1a). 6284 sayılı Kanun’da düzenlenen tedbirlerin de geçici hukuki koruma niteliğinde olması nedeniyle bu tedbirlere ilişkin iş ve işlemler adli tatilde görülebilecektir.

VI. TEDBİR KARARLARININ UYGULANMASI

6284 sayılı Kanun’da tedbir kararlarının, Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlükleri ile kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa en seri vasıtalarla bildirileceği ifade edilmiştir(m.10/1). Hâkim, mülki amir ve kolluk amiri tarafından verilen bütün koruyucu ve önleyici tedbirler nitelik ayırımı yapılmaksızın Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine gönderilecektir. Ayrıca kararın niteliğine göre de Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa hızlı bir şekilde ulaştırılacağı belirtilmiştir. Ancak tedbir kararının nitelik ayırımının neye göre yapılacağı belirtilmemiştir. Yürürlükten kaldırılan 4320 sayılı Kanun’da kararların Cumhuriyet başsavcılığına gönderileceği ve Cumhuriyet başsavcılığının kararların uygulanmasını kolluk marifetiyle takip edeceği açıkça belirtilmişti. Oysa 6284 sayılı Kanun’da böyle bir açıklık söz konusu değildir. Kaldı ki Kanun’da düzenlenen koruyucu ve önleyici tedbirlere baktığımızda sadece *“kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi”*⁴⁷ koruyucu tedbirinin Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla uygulanmasının gerektiği, bu tedbir dışındaki hiçbir tedbir türünün Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla uygulanmasının zorunlu olmadığı anlaşılmaktadır. Kanun’un amacının hızlı ve etkili bir şekilde şiddetin önlenmesi ve mağdurun korunması olduğu düşünüldüğünde *“kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin*

⁴⁷ 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümleri çerçevesinde alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasların yer aldığı Cumhuriyet Başsavcılıkları Ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas Ve Usuller Hakkında Yönetmelik’in “Koruma karar ve diğer belgelerin saklanması” başlıklı 19/4. Maddesinde yer alan *“Mahkemece verilen koruma kararının bir sureti, tedbiri uygulayacak kolluk veya koruma birimine iletilmek üzere ilgili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Tedbir kararının diğer suretinin ise ilgili kartonda saklanmasına devam edilir.”* Şeklindeki düzenleme uyarınca *“kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi”* koruyucu tedbiri Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla yerine getirecektir.

değiştirilmesi” koruyucu tedbiri dışındaki tedbirlerde Cumhuriyet başsavcılığının aracı kılınması, bu amacın gerçekleştirilmesini geciktirmekten başka bir katkı sağlamayacaktır. Dolayısıyla tedbir kararları, Kanun’da belirtilen kişi ve kurumlara uygulanmak üzere doğrudan gönderilmelidir.

Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilememesi kararın uygulanmasını engellemeyecektir(m.10/5). Hangi nedenle olursa olsun kararın şiddet uygulayana veya şiddet mağduruna tebliğ edilemezse dahi kararın uygulanmasına başlanacaktır.

Şiddet mağdurunun geçici koruma altına alınmasına ilişkin koruyucu tedbir kararı ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararları kolluk marifetiyle yerine getirilecektir. Diğer bir ifadeyle kolluk amirinin, mülki amirin veya hâkimin verdiği geçici koruma altına alınmasına dair koruyucu tedbir kararı, hâkim ve istisnai hallerde kolluk amirinin verdiği önleyici tedbir kararları kolluk birimleri tarafından yerine getirilecektir.

Hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri, bulunduğu yer veya tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi kararın uygulanması açısından görevli ve yetkilidir(m.10/3). Görevli ve yetkili kolluk birimleri kendilerine gönderilen özellikle önleyici tedbirlerin yerine getirilmesi sırasında şiddet mağdurunun bulunduğu konutun hafta bir kez ziyaret edilmesi, birinci derece yakınları ile iletişim kurulması, komşuların bilgisine başvurulması, oturulan yerin muhtarından bilgi alınması, konutun çevresinde araştırma yapılması gibi aktif faaliyetlerde bulunacak ve takip anlamında yerine getirdiği faaliyetleri tutanağa bağlayarak dosyasında muhafaza edecektir⁴⁸.

Yukarıda belirtilen kolluk ve Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilecek koruyucu ve önleyici tedbirler dışındaki tedbirlerin takibi ve uygulanmasının sağlanması Kanun’un yürürlüğe girmesinden itibaren iki yıl içinde kurulması öngörülen Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri tarafından yerine getirilecektir. Bu merkezlerin kuruluşları tamamlanıncaya kadar merkezlerin görevlerinin Bakanlığın hangi birimlerince yürütüleceği Bakanlık tarafından belirleneceği hüküm altına alınmıştır(m.14). Bu amaçla Bakanlığın çıkardığı 19/04/2012 tarih ve 2012/13 sayılı Genelge ile de şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından yerine getirilmesi hüküm altına alınan koruyucu ve önleyici

⁴⁸ TIĞLI, s.531; BEYAZIT, Özgür, BEYAZIT, Arzu, s.53.

hizmetler Bakanlığın il ve ilçe müdürlüklerince yürütüleceği ifade edilmiştir.

Kolluk amirince şiddet mağduru hakkında koruyucu tedbir verilip uygulandığı veya şiddet mağdurunun kollukta bulunduğu durumlarda, kolluk birimleri tarafından şiddet mağduru, Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine ivedilikle ulaştırılır. Bunun mümkün olmaması halinde giderleri Bakanlık il müdürlüğü bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere şiddet mağduruna ve beraberindekilere geçici olarak barınma imkânı sağlanır(m.10/4)

Hâkim, mülki amir veya acil durumlarda kolluk amiri tarafından barınma yeri sağlanması koruyucu tedbiri verilen şiddet mağduru ve çocukları, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı durumlarda korunan kişilere, mülki amirin, acele hallerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barınma imkânı sağlanır(10/6)

Şiddet mağdurunun çocukları için kreş imkânının sağlanması koruyucu tedbiri Bakanlığın il müdürlüğü bütçesinden karşılanmak üzere il ve ilçe müdürlükleri tarafından yerine getirilir. Yine korunan kişinin çocukları ile refakatçi eşliğine kişisel ilişki kurulması koruyucu tedbirinin uygulanmasında refakatçinin İİK'nın 25/b. maddesi uyarınca Bakanlığın il veya ilçe müdürlükleri personeli arasından seçilmesi suretiyle yapılır⁴⁹.

Şiddet uygulayan hakkında verilen alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğun muayene ve tedavisinin sağlanması önleyici tedbiri Bakanlığın il veya ilçe müdürlükleri tarafından kolluk marifetiyle yerine getirilir⁵⁰.

İşyerinin değiştirilmesi koruyucu tedbir kararı şiddet mağdurunun tabii olduğu mevzuat hükümlerine göre yetkili merci veya kişi tarafından yerine getirilecektir(m.10/7). Örneğin, şiddet mağdurunun kamu görevlisi olması halinde atamaya yetkili birim tarafından, işçi olması halinde ise, işveren tarafından tedbir kararının gerekleri yapılacaktır. Ancak özel işverenin başka bir işyerinin olmaması veya başka nedenlerle şiddet

⁴⁹ Bkz. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın 19/04/2012 tarih ve 2012/13 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Uygulanması" ilişkin Genelge'nin B/4 ve 5. bentleri.

⁵⁰ Bkz. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın 19/04/2012 tarih ve 2012/13 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Uygulanması" ilişkin Genelge'nin B/11. bendi.

mağdurunun işyerini değiştirmemesi durumunda yaptırımın ne olacağı konusunda Kanun'da bir düzenleme yapılmamıştır. Ayrıca bu tedbiri yerine getirecek birim veya kişi gizlilik ilkesi ile hareket etmelidir. Çünkü şiddet uygulayanın yeni işyeri bilgilerini öğrenmesi durumunda bu yöndeki tedbirin alınmasındaki amaç ortadan kalkmış olacaktır.

Nafaka ödenmesine ilişkin önleyici tedbir kararı icra müdürlükleri vasıtasıyla icra edilir. Hâkim tarafından verilen nafaka kararının bir örneği resen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilir. Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması durumunda, şiddet mağdurunun başvurusu aranmaksızın nafaka ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir(m.18/1). Şiddet uygulayanın maaş veya ücretli olmaması durumunda icra müdürü yine resen takip işlemlerini başlatarak haciz ve satış işlemlerini yapıp yapamayacağı hususunda bir düzenleme yapılmamıştır. Kanaatimizce maaş ve ücret konusunda resen tahsil yetkisi verildiğine göre icra müdürü genel haciz işlemlerini resen uygulamak suretiyle nafakanın tahsilini gerçekleştirebilir. İcra müdürlüğü tarafından nafakanın tahsiline ilişkin posta giderleri Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden karşılanır(m.18/2).

Hakkında muayene ve tedavilerinin yapılması koruyucu tedbiri verilen şiddet mağduru, Sosyal Sigortalar Kanunu veya Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na göre gerekli prim ödeme gün sayısı bulunmaması veya prim borcunun bulunması nedeniyle fiilen genel sağlık sigortasından yararlanamıyor olsa bile bu hallerinin devamı süresince gelir testine tabi tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılacak ve muayene ve tedavi giderleri bu şekilde genel sağlık sigortasından karşılanacaktır(m.19/1).

Şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişi hakkında rehabilitasyon ve muayene edilmesine ilişkin verilen önleyici tedbirin uygulanması sırasında genel sağlık sigortası kapsamında karşılanamayan rehabilitasyon hizmetlerine ilişkin giderler ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Bakanlık il müdürlüğü bütçesinin ilgili tertibinden karşılanır(m.19/2).

6284 sayılı Kanun kapsamında yapılan bütün başvurular ile verilen tedbir kararlarının uygulanması ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama gideri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınamayacaktır. Ayrıca geçici maddi yardım yapılmasına ilişkin

koruyucu tedbiri uyarınca şiddet mağduruna yapılan ödemeler gelir vergisi, veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden de muaf tutulmuştur(m.20/1).

Kanun'da tedbir kararlarının uygulanmasında teknik araç ve yöntemlerinde kullanılacağı öngörülmüştür. Buradaki teknik takip 5271 sayılı CMK'nın "*Teknik araçlarla izleme*" kenar başlıklı 140. maddesindeki teknik takipten farklıdır. Zira bu Kanun'da öngörülen teknik araçlarla takip, şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali olan kişiye yönelik olarak elektronik kelepçe veya bileklik, korunan kişinin sabit ev içi ikaz cihazı veya mağdura hareket özgürlüğü tanyan ev dışında da kullanılabilen telefon görünümlü mobil cihazın kullanılması suretiyle gerçekleştirilecektir⁵¹. Ancak takipte kişilerin sesleri dinlenemeyecek görüntüleri izlenemeyecek ve kayda alınamayacaktır(m.12/1).

VII. TEDBİR KARARLARINA AYKIRILIĞIN YAPTIRIMI

Hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirince verilen önleyici tedbirlere, şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişinin aykırı davranması zorlama hapsi yaptırımına tabi tutulmuştur. Tedbirin ihlali halinde, fiil başka bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla şiddet uygulayana üç günden on güne kadar zorlama hapsi uygulanacaktır(m.13/1). Tedbir kararına aykırılığın her tekrarında, yine ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığına göre zorlama hapsinin süresi on beş günden otuz güne kadar artırılabilir. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemeyecektir(m.13/2).

Zorlama hapsinin diğer bir ifadeyle tazyik hapsinin amacı bir kişiyi kendisine düşen yükümlülüğün gereğini yapmaya zorlamaktır. Kanun'da zorlama hapsinin tanımı yapılmasa da niteliği ve doğurduğu sonuçları itibarıyla 5271 sayılı CMK'nın "*Tanımlar*" başlıklı 2/1-1. maddesinde tanımlanan ve sonuçlarına değinilen disiplin hapsine benzemektedir. Bir suç karşılığında öngörülen ceza değil yaptırım altına alınan bir fiil olması dolayısıyla disiplin hapsi için geçerli olan seçenek yaptırımlara çevrilememesi, ön ödeme uygulanamaması, tekerrüre esas olmaması, şartla tahliye hükümleri uygulanamaması, ertelenememesi, adli sicil kayıtlarına

⁵¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün. "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Tasarı"nın 11. maddesinin gerekçesi, TBMM, 181. Sıra Sayılı Komisyon Raporları.

geçirilememe hususları Kanun'da düzenlenen zorlama hapsi içinde geçerli olacaktır⁵².

Şiddet uygulayanın verilen tedbirin gereklerine aykırı davrandığı şiddet mağdurunun ihbarı veya kolluğun tespiti halinde, ihlale ilişkin düzenlenen evraklar doğrudan aile mahkemesi hâkimine iletilir. Burada yürürlükten kaldırılan 4320 sayılı Kanun'un aksine ihlal evraklarının Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesi ve Cumhuriyet başsavcılığınca iddianame düzenlenmesi söz konusu olmayacaktır. İhlalin tespitine ilişkin evraklar doğrudan mahkemeye gönderilecektir.

Tedbir kararını ihlal eden kişi, kolluk tarafından ihlal evrakı ile birlikte mevcutlu mu yoksa mevcutsuz olarak sadece ihlal evrakının mı aile mahkemesine intikal ettirileceği veya ihlal eyleminin mesai saatleri sonrasında gerçekleştiği durumlarda kararı ihlal eden kişinin gözaltına alınıp alınamayacağı ya da gözaltına alma talimatının kim tarafından verileceği hususlarında Kanun'da bir düzenleme bulunmamaktadır. Özellikle şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin bulunduğu durumlarda ihlalin tespitinden sonra şiddet uygulayanın serbest bırakılması, Kanun'un şiddet mağdurunu koruma temel amacıyla çelişmektedir. Bu durumda aile mahkemesi tarafından zorlama hapsi kararı verilmeye kadar şiddet mağdurunun geçici koruma altına alınması suretiyle korunması sağlanabilir.

Tedbir kararının tebliği sırasında tedbir kararına aykırı davranılması halinde zorlama hapsinin uygulanacağı ihtarının yapılması gerektiğini yukarıda ifade etmiştik. Zorlama hapsi uygulanacağı ihtarının yapılmaması halinde yine zorlama hapsine karar verilip verilemeyeceği konusunda Kanun'da bir düzenleme yoktur. Kanaatimizce zorlama hapsi ihtarının yapılmaması zorlama hapsi kararı verilmesine engel teşkil edecektir. Zira uygulanacak yaptırımın zorlama hapsi olması ve zorlama hapsinin uygulanacağı ihtarının yapılmasının gerektiği Kanun'da açıkça belirtilmesi hususları birlikte değerlendirildiğinde böyle bir sonuç kaçınılmaz olmaktadır.

Tedbir kararının verildiği yer ile tedbir kararının uygulandığı yerin farklı olması durumunda tedbire aykırı davranma nedeniyle zorlama hapsi yaptırımına hangi yer aile mahkemesi karar verecektir? Bu konuda

⁵². Ayrıntılı bilgi için bkz. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün. "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Tasarı'nın 12. maddesinin gerekçesi, TBMM, 181. Sıra Sayılı Komisyon Raporları.

Kanun'da bir düzenleme bulunmamaktadır. Kanaatimizce tedbir kararının verilmesinde esas alınacağı belirtilen en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkimi ölçütü zorlama hapsi kararlarının verilmesinde de uygulanmalıdır. Tedbirin ihlal edildiği yer aile mahkemesi hızlı ve basit bir şekilde zorlama hapsi kararı verebilmelidir.

Tedbire aykırılık neticesinde verilen zorlama hapsinin infazına başlanabilmesi için kesinleşmesi gerekip gerekmeyeceği konusunda da Kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Zorlama hapsinin öngörüldüğü maddede itiraza ilişkin her hangi bir hükmün bulunmaması, daha önceden ihlal halinde zorlama hapsinin uygulanacağını ihtar edilmesi ve korumanın etkin ve hızlı gerçekleştirilmesi gerektiğinden hareketle zorlama hapsi kararları için kesinleştirme işlemi yapılmadan doğrudan infaza başlanabilmelidir.

Aile mahkemesi tarafından verilen zorlama hapsi kararlarının infazı Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilecektir. Kararlar zorlama(tazyik) hapsine mahsus deftere kayıt edildikten sonra hakkında zorlama hapsi kararı verilen kişi mevcutlu ise doğrudan ceza infaz kurumuna, mevcutlu olmaması halinde ise yakalanması amacıyla kolluğa müzekkere yazılmak suretiyle infaz gerçekleştirilmeye çalışılacaktır.

SONUÇ

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, aile yaşamı içerisinde bireylere ve aile yaşamı dışında kadınlara ve çocuklara karşı uygulanan şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurlarının korunması konularında önemli yenilik ve değişiklikler getirmiştir. Bu Kanun'da yer alan yenilik ve değişikliklerle toplumsal bir problem olan şiddetin, temel insan haklarına dayalı, sosyal devlet ilkesine uygun adil, etkili ve hızlı yöntemler kullanılmak suretiyle önlenmesi amaçlanmıştır.

Kanun'un öngördüğü tedbirlerden faydalanacak kişilerin kapsamı, önceki düzenlemelere yönelik eleştiriler de dikkate alınarak aile bireylerini, aile dışında kadınları, çocukları ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarını içine alacak şekilde genişletilmiştir. Böylece aile bireyi veya tek taraflı ısrarlı takip mağduru olmayan erkekler dışında herkes koruma kapsamına alınmıştır.

Kanun'da düzenlenen tedbirler koruyucu ve önleyici olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan

kişilerle ilgili koruyucu, şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişilerle ilgili önleyici tedbirlerin uygulanabileceği öngörülmüştür. Aile mahkemesi hâkimine, mülki amire ve istisnai hallerde kolluk amirine bu Kanun hükümlerine göre tedbir kararı verme yetkisi tanınmıştır.

Koruyucu tedbir kararlarına şiddetin uygulandığına dair delil ve belge aramadan hükmedebilecektir. Koruyucu tedbirlere karar verilebilmesi için soyut bir iddiayı içeren dilekçe veya beyan olsa dahi şiddet olayının özelliğine göre takdir yetkisi kullanılarak gereken koruyucu tedbirler alınacaktır.

Tedbir kararlarına aykırı davranılması zorlama hapsi yaptırımına tabi tutulmuştur. Tedbirin ihlali halinde, fiil başka bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve ağırlığına göre hâkim kararıyla şiddet uygulayana üç günden on güne kadar zorlama hapsi uygulanacaktır. Yine ihlalin her tekrarında on beş günden otuz güne kadar zorlama hapsi uygulanabilecektir. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemeyecektir.

Bir insan hakkı ihlali olan şiddetin önlenmesi düşüncesiyle yürürlüğe konulan 6284 sayılı Kanun'da, özellikle tedbir kararlarının verilmesi, uygulanması ve aykırılık halinde yaptırım uygulanması gibi konularda belirsizlik ve eksiklikler mevcuttur. Kanun'un uygulanmasına ilişkin usul ve esasların belirleneceği yönetmeliğin hazırlanması sırasında yukarıda kısmen değindiğimiz belirsizlik ve eksikliklerin giderilmesi faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

AKSAKAL, Hülya, **ATASAYAR**, Mehmet, Aile İçi Kadına Yönelik Şiddetin Biyo-Psiko-Sosyal Sonuçları Üzerine Bir Çalışma, Akademik Bakış Dergisi, S.26, Eylül-Ekim-2011.

AKIN, Mustafa, Ailenin Korunmasına Dair Kanunda Belirtilmeyen Tedbirlere Hükmedilmesi ve Danışmanlık Tedbirinin Uygulanması, Terazi Hukuk Dergisi, S.14, Ekim-2007.

AKIN, Ali, Kadına Karşı Şiddet Ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun Açısından Konuya Bakış, Adalet Dergisi, S.30, Ocak-2008.

ARSLAN, Metin Murat, 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Polise Bakan Yönleri, <http://www.polis.web.tr/kanunun-polise-bakan-yonleri-makale,321.html> , (07/05/2012).

ATEŞ, Mustafa, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Bu Kanundaki Değişiklikler Üzerine Düşünceler, Ankara Barosu Dergisi, Y.2007, S.3.

BAKIRCI, Kadriye, Aile İçi Veya Birlikte Yaşayanlar Arasındaki Şiddete İş Hukuku Araçları İle Müdahale Edilebilir Mi? Çalışma ve Toplum Dergisi, Y.2009/2.

BEYAZIT, Özgür, **BEYAZIT**, Arzu, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun Üzerine Değerlendirmeler, Adalet Dergisi, S.40, Mayıs-2011.

DOĞAN, İzzet, Kadına Yönelik Şiddet, Uluslararası Belgeler, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Yasa ve Bu Yasada Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme, Legal Hukuk Dergisi, Mayıs-2009, S.77.

ERDOĞAN, Meral, Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Uygulaması, Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Hukukta Kadın Sempozyumu, Ankara-1999.

KARINCA, Eray, Boşanmış veya Nikâhsız Birliktelik Yaşayan Kadının 4320 sayılı Kanun Kapsamında Korunması, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Temmuz-2010, Yıl:1, Sayı:2.

KARINCA, Eray, Kadının Eş Şiddetinden Korunması İçin 4320 Sayılı Kanunda Yapılabilecek İyileştirmeler, TAAD, Y.1, S.3.(iyileştirmeler).

KARINCA, Eray, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Hukuksal Durum ve Uygulama Örnekleri, KSGM, Aralık-2008.

MOROĞLU, Nazan, Kadınların İnsan Hakları Bildirisi Ve Ek İhtiyari Protokol, Aralık 2002, <http://www.turkhukuksitesi.com> ,(02/02/2012).

ÖZEL, Çağlar, **TATAR**, Erol, Aile Mahkemelerinin Yapısı ve Kararları Üzerine Genel Bir Değerlendirme, Sosyo Ekonomi Dergisi, Ocak-Haziran-2008.

PEKCANITEZ, **Hakan**, **ATALAY**, Oğuz, **ÖZEKES**, Muhammet, Medeni Usul Hukuku, Ankara-2005.

ŞENER, Ülker, 6284 sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Ne Getiriyor? TEPAV, Değerlendirme Notu, Mart-2012.

TBMM, 181. Sıra Sayılı Komisyon Raporları.

TEMEL, Muhammet Zeki, Aile Mahkemelerinin Kuruluşu ve Yargılama Usulü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara-2007.

TIĞLI, Hüseyin, Ailenin Korunmasına Dair Kanun'da Yer Alan Tedbirler Ve Bunları Uygulanması, TAAD, C.1, Y.2, S.5, Nisan-2011.

UÇAR, Mehmet Ali, Aile İçi Şiddet Ve Aile Koruma Yasası, Ankara-2003.

VURALDOĞAN, Kemal, Ankara Barosu Kadın Hakları Merkezinin Basın Açıklaması Üzerine Bir Değerlendirme, <http://kvuraldogan.blogspot.com/2011/10/ankara-barosu-kadin-haklari-merkezinin.html>, (14/10/2011)

Şiddete Son Platformu, “31 Ocak 2012 Tarihli Bakanlık Taslağında Kabul Edilen Taleplerimiz Ve Metnin Eksiklerine Dair Madde Bazlı İnceleme”, <http://www.kahdem.org.tr/?p=287>, (01.03.2012)

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın 19/04/2012 tarih ve 2012/13 sayılı Genelgesi

28239 Sayılı Resmi Gazete